

नेपाल राष्ट्र बैंक

भुक्तानी प्रणाली विभाग

बालुवाटार, काठमाडौं

फोन: ४४९९८०४/५/७

एक्स्टेन्सन: ६९४/६९९/६०६

फ्याक्स: ४४४३८७८

E-mail : psdept @nrb.org.np

Web : www.nrb.org.np

पत्र संख्या : भु.प्र.वि/नीति/परिपत्र/१/०७८/७९

मिति:- २०७८/०५/२९

भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरु ।

महाशय,

भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरुलाई जारी गरिएको भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ र सो पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका सम्पूर्ण परिपत्रहरुलाई एकीकृत गरी तयार पारिएको भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन - २०७८ जारी गरिएको हुँदा सोही बमोजिम गर्नु/गराउनु हुन अनुरोध गर्दछु ।

भवदीय,

(भुवन कडेल)

कार्यकारी निर्देशक

बोधार्थ:

१. श्री नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन महाशाखा, सिंहदरवार, काठमाडौं ।
२. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, गभर्नरको कार्यालय ।
३. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग ।
४. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
५. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विकास बैंक सुपरिवेक्षण विभाग ।
६. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, वित्त कम्पनी सुपरिवेक्षण विभाग ।
७. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, लघुवित्त संस्था सुपरिवेक्षण विभाग ।
८. श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग ।
९. श्री नेपाल बैंकर्स संघ, काठमाडौं ।
१०. श्री नेपाल डेभलपमेन्ट बैंकर्स संघ, काठमाडौं ।
११. श्री नेपाल वित्तीय संस्था संघ, काठमाडौं ।
१२. श्री भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक तथा भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरु ।

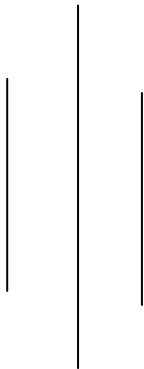
नेपाल राष्ट्र बैंकबाट भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त
संस्थाहरूलाई जारी गरिएको

भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन - २०७८

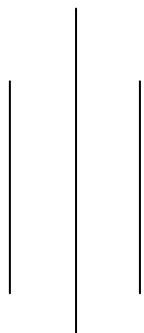

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग
२०७८ भदौ

नेपाल राष्ट्र बैंकबाट भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त
संस्थाहरूलाई जारी गरिएको

भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन -२०७८

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग
वालुवाटार, काठमाडौं

२०७८ भदौ

विषय-सूची

क्र.स.	विषय	पृष्ठ संख्या
१.	विद्युतीय भुक्तानी कार्ड सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था	१
२.	दूरसञ्चार सञ्जालमार्फत स्वदेशी मुद्रामा गरिने वित्तीय सेवा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था	४
३.	विद्युतीय भुक्तानी सेवा प्रदान गर्दा अपनाउनु पर्ने सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था	६
४.	सेटलमेन्ट बैंक (Settlement Bank) सम्बन्धी व्यवस्था	९
५.	विद्युतीय माध्यमबाट गरिने कारोबार सीमा तथा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था	११
६.	वार्षिक वित्तीय विवरण सार्वजनिक/प्रकाशन गर्नुपूर्व स्वीकृति लिने सम्बन्धी व्यवस्था	१६
७.	RTGS System सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था	१८
८.	शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सम्बन्धी व्यवस्था	२१
९.	Electronic Cheque Clearing सम्बन्धी व्यवस्था	२६
१०.	तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था	२८
११.	संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था	४४
१२.	जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था	४९
१३.	ग्राहक हित संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था	५१
१४.	सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था	५४
१५.	विविध व्यवस्था सम्बन्धमा	५८

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. १/०७८

विद्युतीय भुक्तानी कार्ड सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई विद्युतीय भुक्तानी कार्ड सञ्चालन सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्दा अपनाउनुपर्ने नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था सम्बन्धमा

(१) यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्दा देहाय बमोजिम गर्न पाउनेछन् :-

क) अनुमतिपत्रप्राप्त “क” तथा राष्ट्रियस्तरका “ख” र “ग” वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाले क्रेडिट कार्ड, डेबिट कार्ड, प्रिपेड कार्ड लगायतका विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्न सक्नेछन् ।

ख) उपबुँदा (क) मा उल्लेखित बाहेकका अन्य वित्तीय संस्थाले क्रेडिट कार्ड बाहेकका विद्युतीय भुक्तानी कार्ड मात्र जारी गर्न सक्नेछन् ।

ग) बैंक तथा वित्तीय संस्था बाहेकका भुक्तानी सेवा प्रदायक (PSP) को अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले स्वदेशभित्र सञ्चालन हुने गरी स्वदेशी मुद्रामा प्रिपेड कार्ड मात्र जारी गर्न सक्नेछन् ।

घ) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्राकृतिक व्यक्तिको नाममा एउटै प्रकारको एक भन्दा बढी कार्ड (डेबिट/क्रेडिट) जारी गर्न पाउने छैन ।

(२) विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्दा संस्थाको सञ्चालक समितिबाट यस सम्बन्धी नीतिगत निर्णय, सुरक्षा तथा जोखिम व्यवस्थापन लगायतका व्यवस्था पूरा गर्नुपर्नेछ ।

(३) विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्दा लाग्ने शुल्क, कार्डमार्फत कारोबार सञ्चालन गर्दा लाग्ने सेवा शुल्क, व्याज तथा हर्जाना सम्बन्धी व्यवस्थाहरू ग्राहकसँगको सम्झौतामा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो कार्डको अवधि समाप्त नहुन्जेलसम्म नवीकरण शुल्क लिन पाइनेछैन । कार्डको अवधि समाप्त हुनुभन्दा १५ दिन अगावै सोको सूचना ग्राहकलाई SMS मार्फत दिनुपर्नेछ तथा कार्ड नवीकरण शुल्कको बारेमा समेत जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

२. विद्युतीय भुक्तानी कार्डमार्फत हुने कारोबार सम्बन्धमा

- (१) यस बैंकबाट विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले ग्राहकसँग सम्झौता गरी देहायका सेवा प्रदान गर्न सक्नेछन् :-
 - क) खातामा रहेको मौज्दात तथा कारोबार सम्बन्धी विवरण उपलब्ध गराउने,
 - ख) Automated Teller Machine (ATM) वा Cash Dispensing Machine बाट नगद कारोबार गर्ने,
 - ग) वस्तु वा सेवा उपभोग गरे वापतको रकम Point of Sale (PoS), Point of Transaction (PoT) Machine, Internet वा अन्य विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गर्ने,
 - घ) ATM वा विद्युतीय माध्यमबाट तेस्रो पक्षको खातामा रकमान्तर गर्ने ।
- (२) प्रत्येक कारोबार सम्पन्न भएपछि अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित ग्राहकलाई तत्काल सतर्कता सन्देश (SMS Alert) दिनुपर्नेछ । साथै, ग्राहकले इमेलमार्फत सतर्कता सन्देश माग गरेमा सो समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (३) विद्युतीय भुक्तानी कार्डमार्फत Cash Out गरिने कारोबारमा Cash Dispense नभई खाताबाट मौज्दात घटेको अवस्थामा वा विद्युतीय भुक्तानी कार्डमार्फत PoS, PoT Machine वा अन्य विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी कारोबार गर्दा कारोबार सम्पन्न नभई खाताबाट मौज्दात घटेको अवस्थामा दाबी उजुरी परेको वा नपरेको अवस्थामा समेत देहाय बमोजिम गर्नुपर्नेछ :-
 - क) Issuer र Acquirer एउटै संस्था भएमा मनासिब कारण बाहेक कारोबार भएको अर्को दिन (t+1) सम्ममा हिसाबमिलान गर्नुपर्ने,
 - ख) Issuer र Acquirer फरक फरक संस्था भई दुवै नेपाली संस्था भएमा बढीमा सात (७) दिन भित्र हिसाबमिलान गर्नुपर्ने,
 - ग) Issuer र Acquirer फरक फरक संस्था भई कुनै एक विदेशी संस्था भएमा बढीमा साठी (६०) दिन भित्र हिसाबमिलान गर्नुपर्ने ।

३. विद्युतीय भुक्तानी उपकरण Chip-based हुनुपर्ने सम्बन्धमा

- (१) विद्युतीय भुक्तानी कार्ड तथा Acquirer Device हरू अनिवार्यरूपमा Chip Based हुनु पर्नेछ ।
- (२) विद्युतीय भुक्तानी कार्डमार्फत हुने कारोबार अनिवार्य रूपमा Chip र PIN मा आधारित हुनुपर्नेछ । तर, NFC (Near Field Communication Technology) Contactless कार्डमार्फत विद्युतीय कारोबार गर्दा PIN आवश्यक हुने छैन ।
- (३) ATM बाट हुने सम्पूर्ण कारोबारहरू Chip र PIN मा आधारित हुनुपर्नेछ ।
- (४) अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले आवश्यक सुरक्षा प्रबन्ध मिलाई QR-based कार्ड जारी गर्न सक्नेछन ।

४. अन्य व्यवस्था

- (१) कुनै प्राविधिक कारणले ATM नचलेमा, ATM मा नगद पर्याप्त नभएमा, नगद ननिस्किएमा वा अन्य समस्या उत्पन्न भएमा तत्काल सोको सूचना सम्बन्धित ATM सञ्चालन गर्ने संस्थामा पुग्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । साथै, सोको सूचना आवश्यकता अनुसार कार्ड जारी गर्ने संस्थामा समेत पुग्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
 - (२) ATM कारोबार सम्बन्धमा ग्राहकलाई तत्काल कुनै जानकारी/सहयोग आवश्यक भएमा सो प्रयोजनका लागि ATM रहेको स्थानमा सम्बन्धित कर्मचारीको नाम र मोबाइल नम्बर तथा सम्बन्धित संस्थाको नाम, ठेगाना र टेलीफोन नम्बर ग्राहकले प्रष्टसँग देख्ने र बुझ्ने गरी नेपाली र अंग्रेजी भाषामा लेख्नुपर्नेछ ।
 - (३) कार्ड हराएमा, चोरी भएमा वा कारोबारको क्रममा अन्य समस्या देखिएमा ग्राहकलाई तत्काल सहयोग गर्न २४ सै घण्टा सञ्चालन हुने गरी सम्बन्धित संस्थाले Help Desk को स्थापना गर्नुपर्नेछ ।
 - (४) कार्ड हराएमा वा चोरी भएमा सोको सूचना प्राप्त हुनासाथ तत्कालै उक्त कार्डबाट कारोबार हुन नसक्ने गरी कार्ड ब्लक गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
 - (५) विद्युतीय भुक्तानी कार्ड जारी गर्दा यस्ता कार्डहरूमा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमै स्वीकार्य र प्रचलनमा रहेका सुरक्षात्मक उपाय र विशेषताहरू अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्नेछ ।
 - (६) प्रत्येक ATM रहेको स्थानमा **नेपाल सरकारको सम्बन्धित निकायको आवश्यक स्वीकृति लिई** Closed Circuit Television (CCTV) Camera को व्यवस्था गरी निरन्तर अनुगमनको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । CCTV Camera को Memory Backup कम्तीमा नब्बे (९०) दिनसम्म रहने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । CCTV Camera जडान गर्दा कारोबार गर्ने व्यक्तिको मुखाकृति प्रष्ट रूपमा देखिने तर ग्राहकले राखेको PIN अनुमान गर्न र रेकर्ड गर्न नसकिने गरी जडान गर्नुपर्नेछ । साथै, ATM बुथहरूमा कुनै व्यक्ति वा समूहबाट शंकास्पद गतिविधि भएको शंका लागेमा यथाशीघ्र संस्थाले तोकेको पदाधिकारी/निकायमा तत्काल सूचित गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
५. विदेशी विनिमयमा आधारित कारोबार, उपकरण र व्यवस्थाहरू यस बैंकको विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभागले जारी गरेको निर्देशन/परिपत्र बमोजिम हुनेछन् ।

६. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. १/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. २/०७८

दूरसञ्चार सञ्जालमार्फत स्वदेशी मुद्रामा गरिने वित्तीय सेवा सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थालाई दूरसञ्चार सञ्जालमार्फत स्वदेशी मुद्रामा कारोबार सञ्चालन सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. यस बैंकबाट भुक्तानी सेवा प्रदायक (PSP) को कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले दूरसञ्चार सञ्जाल (मोबाइल, इन्टरनेट, SMS लगायत) मार्फत कारोबार सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।
२. दूरसञ्चार सञ्जालमार्फत कारोबार सञ्चालन गर्दा संस्थाले देहाय बमोजिमको सेवा प्रदान गर्न सक्नेछन् :-
 - (१) ग्राहकको खातामा रहेको मौज्दात रकमको जानकारी उपलब्ध गराउने,
 - (२) ग्राहकको अनुरोध बमोजिम खातामा रकम जम्मा गर्ने वा रकमान्तर गर्ने,
 - (३) ग्राहकको अनुरोध बमोजिम वस्तु खरिद वा सेवा उपभोग गरे वापतको रकम भुक्तानी गर्ने,
 - (४) ग्राहकको कारोबारको विवरण (स्टेटमेन्ट) प्रदान गर्ने,
 - (५) चेकबुक जारी गर्ने संस्थाले ग्राहकको चेकबुक माग स्वीकार गर्ने,
 - (६) खाता रोक्का, पासवर्ड परिवर्तन जस्ता ग्राहकको अनुरोध स्वीकार गर्ने,
 - (७) ग्राहकको खाता सम्बन्धी अन्य आवश्यक सूचना वा जानकारीहरू सम्बन्धित ग्राहकलाई उपलब्ध गराउने,
 - (८) ग्राहकको अनुरोध बमोजिमका अन्य वित्तीय सेवा प्रदान गर्ने ।
३. कारोबार सञ्चालन गर्दा संस्थाको सञ्चालक समितिबाट नीतिगत निर्णय गरी सुरक्षा तथा जोखिम व्यवस्थापनको पर्याप्त व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
४. मोबाइल प्रयोग गरी भुक्तानी सम्बन्धी कारोबार सञ्चालन गर्दा Interactive Voice Response System (IVRS) वा Unstructured Supplementary Service Data (USSD) मा आधारित रहेर भुक्तानी कारोबार सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।
५. अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले स्थायी लेखा नम्बर (PAN) लिएका एकल स्वामित्वमा सञ्चालित व्यवसायीको नाममा बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको बचत खातामा रकमान्तर हुने गरी QR Code उपलब्ध गराउन सक्नेछन् ।

तर, स्थायी लेखा नम्बर (PAN) नलिएका दैनिक रु. ५००० (अक्षरेपी पाँच हजार मात्र) सम्मको व्यापारिक कारोबार गर्ने प्राकृतिक व्यक्ति/खुद्रा व्यापारीको हकमा आधिकारिक परिचयपत्रको आधारमा समेत निजको नाममा मर्चेन्टको रुपमा QR Code उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

६. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. २/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ३/०७८

विद्युतीय भुक्तानी सेवा प्रदान गर्दा अपनाउनु पर्ने सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई विद्युतीय भुक्तानी सेवा प्रदान गर्दा अपनाउनु पर्ने सुरक्षा व्यवस्था सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले भुक्तानी कारोबारको सुरक्षा तथा सञ्चालनका लागि अपनाउनुपर्ने नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था

(१) भुक्तानी कारोबारको सुरक्षा तथा जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था पूरा गरी यस बैंकलाई जानकारी गराउनुपर्नेछ । भुक्तानी कारोबारको सुरक्षा र जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धमा कम्तीमा देहायका विषयहरू समावेश भएको हुनुपर्नेछ :-

- (क) भौतिक तथा वातावरणीय सुरक्षा,
- (ख) हार्डवेयर तथा नेटवर्क सुरक्षा,
- (ग) कम्प्युटर भाइरस तथा अन्य Malware हरूबाट सुरक्षा,
- (घ) सूचनाको वर्गीकरण तथा पहुँच,
- (ङ) सिस्टममा ग्राहकको पहुँचको Authentication,
- (च) Audit Trail तथा प्रणाली (System) मा भएका पहुँच (Access),
- (छ) ग्राहकको सूचनाको गोपनीयता (Privacy) तथा गुनासो (Grievances) को व्यवस्थापन,
- (ज) संस्थाले गरेको Outsourcing बाट हुने जोखिम व्यवस्थापन,
- (झ) साइबर सुरक्षा,
- (ञ) सूचनाको सुरक्षा सम्बन्धी ग्राहक तथा अन्य सरोकारवालाहरूलाई प्रदान गर्ने सचेतना कार्यक्रम (Awareness Program),
- (ट) संस्थाभित्र हुने IT Operation, र
- (ठ) योजना कार्यान्वयन अवस्था ।

(२) भुक्तानी कारोबारको सुरक्षा तथा जोखिम व्यवस्थापनका लागि Disaster Recovery Plan (DRP) तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ । DRP मा कम्तीमा देहायका विषयहरू समावेश भएको हुनुपर्नेछ :-

- (क) Data Center (DC) तथा Standby Site/Disaster Recovery Site (DRS),
- (ख) Data, Power तथा System Back Up,
- (ग) Recovery Time Objective (RTO) र Recovery Point Objective (RPO),

- (घ) योजना कार्यान्वयन तथा Incident Handling,
 - (ङ) DC र DRS मा भएको Data को Transaction तथा Data Integrity,
 - (च) सूचनाको सुरक्षा, र
 - (छ) योजनाको आवधिक तथा आकस्मिक परीक्षण ।
- (३) संस्थाले सुरक्षाको प्रत्याभूतिको लागि भुक्तानी कारोबारको नियमित अनुगमन तथा आवश्यकता अनुसार System Upgrade गर्नुपर्नेछ र सोको आवश्यक जानकारी ग्राहकलाई दिनुपर्नेछ ।
 - (४) भुक्तानी प्रणाली कारोबारको System उपलब्ध गराउने संस्थाले System Upgrade गरे अनुरूप सम्बन्धित संस्थाले पनि भुक्तानी कारोबारमा आउनसक्ने सम्भावित जोखिमलाई दृष्टिगत गरी आफ्नो प्रणालीको स्तरोन्नति गर्नुपर्नेछ ।
 - (५) भुक्तानी कारोबारको सुरक्षा एवम् रेखदेखका लागि संस्थाले छुट्टै कर्मचारीको व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ । उक्त कर्मचारीको काम, कर्तव्य, दायित्व र अधिकार स्पष्ट रूपमा तोकिएको हुनुपर्नेछ ।
२. अनुमतिप्राप्त संस्था (बैंक तथा वित्तीय संस्था बाहेक) ले सेवा सञ्चालन गरेको १ वर्ष पुरा भएपछि भुक्तानी प्रणालीको परीक्षण (System Audit) गराई यस बैंकमा सोको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । साथै, साविक System प्रतिस्थापन वा System Upgrade नभएको अवस्थामा प्रत्येक २ आर्थिक वर्षमा System Audit गराई आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ६ महिनाभित्र यस बैंकमा प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो परीक्षण गर्दा कम्तीमा निम्नानुसारको विषयवस्तुहरू समेटिएको हुनुपर्नेछ :-
- (१) User Authentication,
 - (२) आन्तरिक तथा बाह्य पक्षबाट प्रणालीमा पुग्न सक्ने सम्भावित जोखिम,
 - (३) सूचनाको सुरक्षा, प्रणाली (System) मा भएका Vulnerabilities,
 - (४) Database and Transaction Security,
 - (५) Network and Hardware Security,
 - (६) Disaster Recovery सम्बन्धी व्यवस्था तथा कार्यान्वयनको अवस्था,
 - (७) प्रणाली (System) मा प्रत्यक्ष पहुँच रोक्न सक्ने उपाय तथा आधारहरू,
 - (८) Unauthorized Attempts का विवरणहरू,
 - (९) प्रणाली (System) मा सम्भावित जोखिम भए सो सम्बन्धी विवरणहरू ।
३. भुक्तानी प्रणाली परीक्षण (System Audit) बाट प्राप्त भएका कैफियतहरू सुधार गरी नेपाल राष्ट्र बैंक, भुक्तानी प्रणाली विभागमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
 ४. कार्डमार्फत भुक्तानी सेवा सञ्चालन गर्ने संस्थाले Card Personalization and Dispatch, PIN Generation and Dispatch, Card तथा PIN Delivery लगायतका कार्यहरूमा उचित सुरक्षा व्यवस्था अपनाउनुपर्नेछ ।

५. Card Not Present (CNP) कारोबारको हकमा क्रेडिट/डेबिट/प्रिपेड कार्डमा नभएका अतिरिक्त सूचनाका साथै **3D (three-domain) Security** प्रयोग गरी Authentication गर्नुपर्नेछ ।
६. कार्डमार्फत भुक्तानी कारोबार सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले कारोबार तथा कार्डसँग सम्बन्धित संवेदनशील सूचनाको सुरक्षाको प्रत्याभूति गर्न Payment Card Industry – Data Security Standards (PCI-DSS) पालना गरेको हुनुपर्नेछ ।
७. भुक्तानी कारोबारलाई भरपर्दो, सुरक्षित तथा विश्वसनीय बनाउनका लागि Electronic Payment Transaction Authentication गर्दा दुई तहको प्रमाणीकरण (Two Factor Authentication) सुनिश्चित हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
८. इन्टरनेट बैंकिङमार्फत भुक्तानी कारोबार गर्ने संस्थाले इन्टरनेट बैंकिङ सेवा आफ्ना खातावालालाई मात्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
९. हरेक संस्थाले सूचना प्रविधि सम्बन्धमा आकस्मिक सहायता समूह (Information Technology Incident Response Team) गठन गर्नुपर्नेछ ।
१०. संस्थाको प्रणालीमा कुनै किसिमको साइबर आक्रमण र अनधिकृत पहुँच भएमा अविलम्ब सोको यथार्थ विवरण र सोको निराकरणको लागि संस्थाले चालेका कदमका विषयमा लिखित जानकारी यस बैंकमा गराउनु पर्नेछ ।
११. भुक्तानी सम्बन्धी कारोबार गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले ISO 27000 को मापदण्ड पूरा गर्नुपर्नेछ ।
१२. **कम्प्युटर सफ्टवेयरको प्रयोग/खरिद गर्ने सम्बन्धमा**
 - (१) यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले आधिकारिक (genuine) कम्प्युटर सफ्टवेयर र हार्डवेयर मात्र प्रयोग/खरिद गर्नुपर्नेछ ।
 - (२) भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरूले आफ्नो सफ्टवेयर Android, IOS तथा Web Platform मा तयार गर्नु पर्नेछ । साथै, उक्त सफ्टवेयरहरू Operating System Update भएसँगै आवश्यकता अनुसार Update Release गर्नुपर्नेछ ।
१३. **खारेजी र बचाऊ**
 - (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ३/०७७ तथा सो मिति पश्चात यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
 - (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ४/०७८

सेटलमेन्ट बैंक (Settlement Bank) सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई सेटलमेन्ट बैंक (Settlement Bank) सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “क” वर्गको बैंक भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाको सेटलमेन्ट बैंक हुनुपर्नेछ ।
२. सेटलमेन्ट बैंकले देहायका अवस्थाहरू पालना गरेको हुनुपर्नेछ :-
 - (१) यस बैंकले तोकेको पूँजीकोष कायम भएको,
 - (२) यस बैंकको नीतिगत व्यवस्था वा निर्देशन बमोजिम तोकिएको न्यूनतम चुक्ता पूँजी कायम भएको,
 - (३) बैंकको केन्द्रीय कार्यालय र सम्पूर्ण कार्यालयहरूबीच अवरोधरहित (Uninterrupted) ढंगले विद्युतीय वित्तीय कारोबार सम्पादन हुनसक्ने गरी सूचना आदान प्रदान हुने विद्युतीय सञ्चार सञ्जाल (Electronic Communication Network) को व्यवस्था गरेको,
 - (४) निष्क्रिय कर्जा यस बैंकले तोकेको सीमाभित्र रहेको,
 - (५) विगत ३ वर्षभित्र यस बैंकबाट जारी “बैंक तथा वित्तीय संस्थाको शीघ्र सुधारात्मक कारवाही सम्बन्धी” विनियमावली बमोजिमको कारवाही नभएको,
 - (६) बैंक सञ्चित नोक्सानीमा नरहेको, र
 - (७) Banking System अनवरत रूपमा सञ्चालन हुने सुनिश्चित भएको ।
३. समयमा नै कारोबारको फस्यौट हुन नसकेको कारणबाट ग्राहकलाई परेको वित्तीय नोक्सानी सम्बन्धी दायित्व सम्बन्धित भुक्तानी सेवा प्रदायक/भुक्तानी प्रणाली सञ्चालकले व्यहोर्नु पर्नेछ । तर, उक्त संस्थाले यस्तो दायित्व व्यहोर्न नसकेको अवस्थामा सोको अन्तिम दायित्व सेटलमेन्ट बैंकको हुनेछ ।
४. संस्थाको सञ्चालक समितिले निर्णय गरी सोको आधारमा एक छुट्टै सेटलमेन्ट खाता खोल्नुपर्नेछ ।
५. सेटलमेन्ट बैंक र भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाको बीचमा सेटलमेन्ट खाता सञ्चालन गर्न लिखित सम्झौता गरी सोको प्रतिलिपि यस बैंकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

६. यस बैंकको समेत स्वामित्वमा गठन भएको संस्था मार्फत गरिने राफसाफ कारोबारको अन्तिम सेटलमेन्ट कार्य यस बैंकमार्फत हुनेछ ।
७. संस्थाले सेटलमेन्ट खातालाई ग्राहकले गरेको कारोबारको फछ्यौट बाहेक अन्य प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न पाउने छैन ।

८. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ४/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ५/०७८

विद्युतीय माध्यमबाट गरिने कारोबार सीमा तथा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई विद्युतीय माध्यमबाट गरिने कारोबार सीमा सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. कार्डको माध्यमबाट गरिने कारोबार सम्बन्धमा

(१) विभिन्न कार्डबाट नगद भिक्ने अधिकतम सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ :-

क्र.स.	उपकरण	प्रतिकारोबार (रु.)	प्रतिदिन (रु.)	प्रतिमहिना (रु.)
१	प्रीपेड कार्ड	१० हजार	२० हजार	२ लाख
२	डेबिट कार्ड	२५ हजार	१ लाख	४ लाख

- (२) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले प्रिपेड कार्ड (Prepaid Card) जारी गर्दा प्रति ग्राहक अधिकतम रु. १,००,०००/- (अक्षरेपि एक लाख मात्र) र कार्ड जारी गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरूले अधिकतम रु. २५,०००/- (अक्षरेपि पच्चिस हजार मात्र) सम्मको प्रिपेड कार्ड (Prepaid Card) जारी गर्न सक्नेछन् ।
- (३) बैंक तथा वित्तीय संस्था तथा कार्ड जारी गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरूले जारी गरेको NFC (Near Field Communication Technology) Contactless कार्डमार्फत प्रति कारोबार अधिकतम रु. ५,०००/- (अक्षरेपि पाँच हजार मात्र) सम्मको विद्युतीय कारोबार गर्न सकिने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । सोका लागि कारोबार संख्या र जोखिम न्यूनीकरण गर्ने व्यवस्था संस्था स्वयम्ले निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
- (४) ग्राहकले वस्तु तथा सेवा खरिद गर्ने क्रममा बिल बमोजिमको रकम कार्डमार्फत सम्बन्धित व्यावसायिक फर्मको खातामा भुक्तानी गर्दा उपर्युक्त अधिकतम सीमाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।
- (५) सामान्यतया क्रेडिट कार्ड (Credit Card) बाट नगद कारोबार गर्न पाइने छैन । तर, ग्राहकलाई अत्यावश्यक भएको अवस्थामा कार्डको स्वीकृत सीमा रकमको १० (दश) प्रतिशतसम्म नगद भिक्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।
- (६) क्रेडिट कार्ड (Credit Card) बाट नगद कारोबार गरी कार्डबाट प्रयोग भएको रकम भुक्तानी गर्ने समय समाप्त नहुँदै कार्डमा भएको रकमको सीमा समाप्त भएको अवस्थामा यस्तो रकम बैंकमा जम्मा गरी समयोचित अगावै बुँदा (६) मा तोकिएको सीमासम्मको नगद भिक्न बाधा पुगेको मानिने छैन ।

- (७) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले नगद व्यवस्थापन, भौगोलिक अवस्था, सुरक्षा व्यवस्था र विशेष परिस्थिति समेतलाई ध्यानमा राखी तोकिएको कारोबार सीमा घटाउन उपर्युक्त व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

२. मोबाइल बैंकिङ्ग तथा इन्टरनेट बैंकिङ्गको माध्यमबाट गरिने भुक्तानी कारोबार सम्बन्धमा

मोबाइल तथा इन्टरनेटद्वारा गरिने कारोबारको अधिकतम सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ :-

क्र.स.	उपकरण	प्रतिदिन (रु)
१	मोबाइल बैंकिङ्ग (QR Code समेत)	२ लाख
२	इन्टरनेट बैंकिङ्ग	२० लाख

तर, देहायको अवस्थामा उपर्युक्त अधिकतम सीमा सम्बन्धी व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन :-

- (१) कुनै व्यक्तिको नाममा बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको एउटा खाताबाट सोही व्यक्तिको नाममा सोही संस्थामा रहेको अर्को खातामा रकमान्तर गर्न,
- (२) नेपाल सरकारको सम्बन्धित कार्यालयमा भुक्तानी गर्नुपर्ने कर, राजस्व, जरिवाना, सवारी दस्तुर, रजिष्ट्रेशन तथा सेवा शुल्क जस्ता विविध शुल्कहरू भुक्तानी गर्न,
- (३) विद्युत सेवा, दूरसञ्चार सेवा, खानेपानी सेवा, बीमा प्रिमियम, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको रकमको भुक्तानी गर्न,
- (४) शिक्षण संस्था, स्वास्थ्य संस्था, हवाई सेवा, यातायात सेवा, होटल, रेष्टुरेन्ट तथा अन्य व्यावसायिक कारोबारको भुक्तानी गर्नुपर्ने बिल बमोजिमको रकम भुक्तानी गर्न,
- (५) धितोपत्र व्यवसाय गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त धितोपत्र दलालहरूसँग धितोपत्रहरूको कारोबार गरे वापत तोकिएको बैंक खातामा रकम भुक्तानी गर्न, र
- (६) यस बैंकबाट अनुमतिप्राप्त तोकिए बमोजिमका विशेष भुक्तानी सेवा ।

भुक्तानी सम्बन्धी कारोबारको जोखिम मूल्याङ्कन र व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी अनुमतिपत्रप्राप्त सम्बन्धित संस्थाको हुने भएकोले संस्थाले यसमा आफ्नो जोखिमको स्तरलाई आधार मानी आन्तरिक सीमा कायम गर्न सक्नेछन् ।

३. विद्युतीय वालेटको माध्यमबाट गरिने रकमान्तर तथा भुक्तानीको सीमा सम्बन्धमा

- (१) विद्युतीय वालेटको माध्यमद्वारा गरिने रकमान्तरको अधिकतम सीमा देहाय बमोजिम हुनेछ :-

क्र.स.	रकमान्तर/भुक्तानी	प्रतिकारोबार (रु)	प्रतिदिन (रु)	प्रतिमहिना (रु)
१.	बैंक खाताबाट वालेटमा	५० हजार	१ लाख	१० लाख
२.	वालेटबाट अन्य बैंक खातामा	५० हजार	१ लाख	१० लाख
३.	एक वालेटबाट अर्को वालेटमा	२५ हजार	१ लाख	५ लाख

- (२) वालेटमा अधिकतम रु.५०,०००/- (अक्षरेपी पचास हजार मात्र) भन्दा बढी मौज्दात Overnight Balance राख्न पाइनेछैन । सो सीमा भन्दा बढी रहेको रकम अनिवार्य रुपमा ग्राहकको सम्बन्धित बैंक खातामा जम्मा हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (३) वालेटबाट वालेट वाहकको बैंक खातामा रकमान्तर गर्दा कुनै सीमा लाग्ने छैन ।
- (४) संस्थागत ग्राहक र एजेन्ट बाहेक प्राकृतिक व्यक्तिको वालेटमा एक दिनमा बढीमा १० पटकसम्म मात्र रकम जम्मा गर्न सकिनेछ ।

४. एजेन्ट मार्फत गरिने वालेट कारोबार सम्बन्धमा

- (१) भुक्तानी सेवा प्रदायकले सञ्चालन गरेको वालेटमा ग्राहकले सम्बन्धित भुक्तानी सेवा प्रदायकबाट नियुक्त आधिकारिक एजेन्ट मार्फत प्रतिदिन अधिकतम रु.२५ हजार सम्म र प्रतिमहिना अधिकतम रु.१ लाख सम्म नगद जम्मा गर्न सक्नेछन् ।
 - (२) ग्राहकले माग गरेको अवस्थामा एजेन्टमार्फत प्रति महिना रु. २५,०००/- (अक्षरेपी पच्चिस हजार मात्र) भन्दा बढी नहुने गरी प्रति दिन रु.५,०००/- (अक्षरेपी पाँच हजार मात्र) सम्म नगद प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।
५. विद्युतीय भुक्तानी माध्यमबाट गरिने वालेट कारोबारको सीमा सम्बन्धी उपर्युक्त व्यवस्था भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाहरूले नियुक्त गरेको एजेन्टको कारोबार तथा संस्थागत ग्राहकले वालेटमा रकम प्राप्त गर्दाको हकमा लागू हुने छैन ।

६. Recharge/Top Up गर्ने सम्बन्धमा

भुक्तानी सेवा प्रदायकले सञ्चालन गरेको वालेटबाट Mobile Recharge, Internet, केवल टेलिभिजन महशुल र आधारभुत टेलिफोन (PSTN) सेवा लगायतको बिल बमोजिमको महशुल रकम भुक्तानी गर्न सकिनेछ ।

७. विप्रेषण रकम भुक्तानी गर्ने सम्बन्धमा

- (१) विदेशमा रहेका नेपाली नागरिकले आर्जन गरेको रकम विद्युतीय माध्यमबाट नेपालमा विप्रेषण कम्पनीहरू/बैंकहरूबाट नियुक्त Agent वा Sub-agent मार्फत भुक्तानी गर्न सकिनेछ ।
- (२) विप्रेषण कम्पनी, Agent वा Sub-agent मार्फत विदेशबाट पठाएको रकम नेपालमा रहेका बैंकहरूमा प्राप्त भएपछि सम्बन्धित पक्षलाई अधिकतम रु. १ लाखसम्मको रकम नगदमा भुक्तानी गर्न सक्नेछन् । उक्त रकम भन्दा बढीको रकम भुक्तानी गर्नु परेमा बैंक खाता/चेक मार्फत भुक्तानी गर्नुपर्ने छ ।
- (३) विप्रेषण कम्पनीहरूबाट जारी गरिएका विप्रेषण कार्ड (Remittance Card) मार्फत स्वदेशभित्र सम्बन्धित पक्षलाई रकम भुक्तानी गर्न सकिनेछ ।
- (४) विदेशमा रहेका नेपालीहरूबाट जम्मा भएको रकम सम्बन्धित पक्षलाई भुक्तानी गर्दा ग्राहक पहिचान नम्बर (कोड नं), नाम, ठेगाना, रकम र सम्पर्क नम्बर यकीन गरी मात्र भुक्तानी गर्नुपर्नेछ ।

- (५) Agent वा Sub-agent ले स्वदेशमा आन्तरिक विप्रेषणको कारोबार गर्दा अनिवार्य रूपमा सम्बन्धित विप्रेषण कम्पनीको System प्रयोग गरी प्रति व्यक्ति, प्रति कारोबार, प्रति दिन, अधिकतम रु.१,००,०००/- (अक्षरेपी एक लाख मात्र) सम्मको कारोबार गर्न सक्नेछन् ।
- (६) विद्युतीय माध्यमबाट गरिने कारोबारको सीमा भुक्तानी सेवा प्रदायकले नियुक्त गरेको Agent वा Sub-agent र संस्थागत ग्राहकको हकमा लागू हुने छैन ।
- (७) विप्रेषण रकम भुक्तानी गर्दा ग्राहक पहिचान सम्बन्धी कागजातहरूको अभिलेख भुक्तानी दिने कार्यालयमा र एजेन्ट नियुक्त गर्ने सम्बन्धित संस्थामा सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।
- (८) कुनै शंकास्पद कारोबार देखिन आएमा सम्बन्धित संस्थाले सोको सूचना यस बैंकको वित्तीय जानकारी इकाईलाई अविलम्ब दिनु पर्नेछ ।

८. विद्युतीय भुक्तानी कारोबार सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था

- (१) भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण ऐन, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण नियमावली, विद्युतीय कारोबार ऐन, विद्युतीय कारोबार नियमावली लगायत अन्य प्रचलित कानून र यस बैंकले समय समयमा जारी गरेका नीति, निर्देशन र परिपत्रको पूर्ण परिपालना गरी विद्युतीय खातामा रकम जम्मा, खर्च र ट्रान्सफर गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (२) यस बैंकबाट विद्युतीय कारोबार गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त संस्थाहरूले कारोबारमा संलग्न रहने पक्षहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार पालना गर्नुपर्ने दायित्वको सम्बन्धमा स्पष्ट व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

९. अभिलेख सुरक्षित राख्ने

- (१) यस बैंकबाट विद्युतीय माध्यमबाट कारोबार गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्था, भुक्तानी सेवा प्रदायक तथा भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक संस्थाले कारोबारको अभिलेख कारोबार सम्पन्न भएको मितिले कम्तीमा पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नु पर्नेछ ।
- (२) प्रत्येक कारोबार आवश्यक परेको अवस्थामा प्रमाणको रूपमा प्रयोग गर्न सकिने गरी ग्राहकको नाम, थर, ठेगाना, कारोबारको सीमा, मिति, प्रयोग भएको खाता नम्बर वा प्राप्त गर्ने व्यक्ति फर्म/संस्थाको विवरण सहित उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

१०. अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले विद्युतीय खातामा रकम जम्मा र खर्च सम्बन्धी निर्देशनको पालना नगरेमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ९९ वा १०० तथा भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

११. शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) संस्थाले सम्बन्धित ग्राहकको पूर्व अनुमति लिएर र सेवा शुल्क सम्बन्धमा पूर्व जानकारी गराएर मात्र सेवाग्राहीसँग सेवा शुल्क लिन सक्नेछन् ।
- (२) एउटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले जारी गरेका ATM कार्ड स्वदेश भित्रै अर्को बैंक तथा वित्तीय संस्थाको ATM मा प्रयोग गर्दा मासिक न्यूनतम २ (दुई) वटा कारोबार सम्म निशुल्क

गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ । २ (दुई) वटा भन्दा बढी कारोबारको हकमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाले प्रतिकारोबार बढीमा रु.२०/- सम्म शुल्क लिन सक्नेछन् ।

- (३) यस बैंकबाट भुक्तानी सेवा सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले डिपार्टमेन्टल स्टोर, मार्ट, होटल, पसल लगायतका मर्चेन्टबाट Point of Sale (POS)/Point of Transaction (POT) मेसिन मार्फत गरिएको कारोबारमा ग्राहकसँग कुनै पनि प्रकारको अतिरिक्त शुल्क लिन नपाउने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (४) सेवा सञ्चालन गर्दा लाग्ने शुल्क, ब्याज तथा हर्जाना सम्बन्धी व्यवस्था सेवा प्रदान गर्ने संस्था र सेवाग्राहीबीच भएको सम्झौतामा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ । यस्तो शुल्क लिँदा सेवाग्राहीलाई कुनै किसिमको विभेद गर्न पाइने छैन ।
- (५) नेपाल सरकार, राजस्व व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (RMIS) मा आवद्ध भएका भुक्तानी सेवा प्रदायकले सञ्चालन गरेको वालेट मार्फत गरिने राजस्व भुक्तानी सम्बन्धी कारोबारमा सम्बन्धित सेवा प्रदायकले अधिकतम देहाय बमोजिमको शुल्क लिन सक्नेछन् ।

कारोबार रकम	प्रति कारोबार अधिकतम सेवा शुल्क
रु.३,००० सम्म	रु.५
रु.३,००१ देखि रु.१०,००० सम्म	रु.१०
रु.१०,००१ देखि माथि	रु.२०

- (६) बैंक तथा वित्तीय संस्थाका ग्राहकहरूले मोबाइल बैंकिङ मार्फत विद्युतीय रकमान्तर Inter Bank Fund Transfer (IBFT) गर्दा सेवा प्रदायकहरूले अधिकतम देहाय बमोजिम शुल्क लिन सक्नेछन् ।

कारोबार रकम	प्रति कारोबार अधिकतम सेवा शुल्क
रु.५०,००० सम्म	रु.१०
रु.५०,००१ देखि रु.१,००,००० सम्म	रु.२०
रु.१,००,००० भन्दा माथि	रु.३०

- (७) विद्युतीय कारोबारमा लिइने सेवा शुल्क सम्बन्धी विवरण प्रत्येक ६/६ महिनामा नियमित रूपमा वा शुल्क परिवर्तन भएको समयमा संस्थाको वेबसाइटमा प्रष्ट देखिने गरी सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

१२. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ५/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ६/०७८

वार्षिक वित्तीय विवरण सार्वजनिक/प्रकाशन गर्नुपूर्व स्वीकृति लिने सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई वार्षिक वित्तीय विवरण सार्वजनिक/प्रकाशन गर्नुपूर्व स्वीकृति लिने सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक र भुक्तानी सेवा प्रदायक (बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू बाहेक) संस्थाहरूले वार्षिक वित्तीय विवरण सार्वजनिक/प्रकाशन गर्नुपूर्व अपनाउनुपर्ने प्रक्यागत व्यवस्था

- (१) संस्थाको सञ्चालक समितिबाट प्रत्येक आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण गर्न लेखापरीक्षक नियुक्त गरी सोको जानकारी अनिवार्य रूपमा यस बैंकलाई दिनुपर्नेछ ।
- (२) अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले साउन १ देखि अर्को वर्षको असार मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्षको रूपमा मान्नुपर्नेछ । तर, संस्था स्थापना भएको पहिलो वर्ष स्थापना मितिदेखि असार मसान्तसम्मको अवधिलाई आर्थिक वर्षको रूपमा मान्नुपर्नेछ ।
- (३) अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले प्रचलित लेखामान/लेखापरीक्षणमानहरूको प्रयोग गरी लेखापरीक्षण गराउनुपर्नेछ ।
- (४) अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको चार (४) महिना भित्रमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्नुपर्नेछ । उक्त लेखापरीक्षण प्रतिवेदन संस्थाको सञ्चालक समितिमार्फत निर्णय गरी १ महिना भित्र यस बैंकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (५) संस्थाले लेखापरीक्षण गर्दा आर्थिक विवरणको अतिरिक्त संस्थागत सुशासन सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाहरू, प्रमुख जोखिम पहिचान तथा सोको न्यूनीकरण गर्न गरिएका व्यवस्थाहरू र लेखा नीतिहरूको समेत प्रचलित मान्यता अनुसार विश्लेषण गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (६) संस्थामा परिपालना (Compliance) विभाग/इकाई गठन गरी संस्थाको प्रबन्धपत्र, नियमावली, यस बैंकबाट जारी गरिएका निर्देशन, परिपत्र, सूचना, आदेशहरूको परिपालन एवम् संस्थाले पारित गरी लागू गरेका नीति, नियम, मार्गदर्शन तथा आर्थिक कारोबारहरूको निरन्तर रूपमा परिक्षण गर्नुपर्नेछ ।

२. यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक र भुक्तानी सेवा प्रदायक (बैंक तथा वित्तीय संस्था बाहेक) संस्थाहरूले वित्तीय विवरण सार्वजनिक/प्रकाशन गर्नुपूर्व यस बैंकमा प्रचलित लेखामानमा तोकिएका लगायत देहाय बमोजिमको विवरणहरू पेश गरी स्वीकृति लिनुपर्नेछ :-

- (१) संस्थाको नाफा नोक्सान विवरण, वासलात, नगद प्रवाह विवरण, इक्विटिमा परिवर्तनको विवरण तथा वित्तीय विवरणसँग सम्बन्धीत टिप्पणीहरू,
- (२) लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र सञ्चालक समितिको प्रतिक्रिया,
- (३) भुक्तानी सेवा प्रदायकको हकमा असार मसान्तको दिन संस्थाको वालेटमा देखिएको इ-मनी मौज्दात तथा सेटलमेन्ट खातामा रहेको मौज्दात र हिसाबमिलान विवरण,
- (४) भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन तथा विनियमावलीमा उल्लेखित विवरणहरूका अतिरिक्त देहाय बमोजिमको विवरण समावेश भएको संस्थाको वार्षिक आर्थिक कारोबार/गतिविधिको संक्षिप्त प्रतिवेदन :-
 - (क) संस्थाबाट उपलब्ध गराइएका सेवाहरू,
 - (ख) सञ्चालक समितिको विवरण, र
 - (ग) प्रमुख कार्यकारी अधिकृत र उच्च व्यवस्थापकीय समूहको विवरण

३. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
 भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ६/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ७/०७८

RTGS System सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट सञ्चालित Real Time Gross Settlement (RTGS) System बाट भुक्तानी कारोबार फस्यौट गर्ने सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. Direct Participant भएका बैंक तथा वित्तीय संस्थाले Straight Through Processing (STP) मार्फत कारोबार सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।
२. RTGS System द्वारा कारोबार फस्यौट हुने क्रममा RTGS Settlement Account मा मौज्जात नपुग भई तत्काल भुक्तानी हुन नसक्ने अवस्था आएमा सदस्य बैंक वा वित्तीय संस्थालाई तत्काल आवश्यक पर्ने Intraday Liquidity Facility (ILF) सम्बन्धी व्यवस्था यस बैंकबाट जारी दैनिक तरलता सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०७६ (प्रथम संशोधन, २०७८) बमोजिम हुनेछ ।
३. इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले आफ्ना ग्राहकबाट RTGS System मार्फत हुने प्रति कारोबार शुल्क RTGS Rules, 2019 मा तोकिएको दरभन्दा बढी असुल गर्न पाउने छैनन् ।
४. RTGS System Rules, 2019 ले तोके बमोजिमको कारोबारको सीमा रु.२० लाख वा सोभन्दा बढी रकमका चेकहरूको भुक्तानी अर्को सूचना जारी नभए सम्मको लागि साविक बमोजिम हुनेछ ।
५. RTGS प्रणालीमा आवद्ध Direct Participant ले प्रणाली र कारोबारको सुरक्षा सम्बन्धमा यस बैंकबाट जारी सूचना प्रविधि नीति, सूचना प्रविधि मार्गदर्शन, निर्देशनका अतिरिक्त देहाय बमोजिमको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ :-
 - (१) RTGS प्रणाली सम्बद्ध Server, Network Connectivity, RTGS Middleware/Interface Application & Platforms, eTokens, Digital Signature तथा Username/Password को स्वामित्व लगायतका भौतिक तथा प्राविधिक संरचनाको सुरक्षा व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
 - (२) सहभागी संस्थाले कारोबार Digital Signature लगायतको मापदण्ड पालना गरी पठाउने तथा संस्थामा प्राप्त हुने कारोबार समेत Digital Signature Verification गरेर मात्र स्वीकार हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
६. RTGS प्रणालीमा आवद्ध Direct Participant ले प्रणाली मार्फत हुने कारोबारका सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ :-
 - (१) सहभागी संस्थाले कुनै प्राविधिक कारणबस RTGS सम्बद्ध प्रणालीमा समस्या आई कारोबार फछ्यौट नहुने अवस्था आएमा सोको बारेमा प्रणाली पुनः सञ्चालन हुन लाग्ने अनुमानित समय सहित उपयुक्त माध्यमबाट यस बैंक तथा सहभागी संस्थालाई जानकारी उपलब्ध

गराउनुपर्नेछ । साथै, प्रणाली पुनः सञ्चालनमा आएपश्चात् सोको जानकारी समेत उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

- (२) RTGS प्रणाली मार्फत हुने आफ्नो संस्था सम्बद्ध डेबिट, क्रेडिट लगायतका सबै कारोबारको नियमित अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
 - (३) RTGS प्रणालीमा Direct Participant का रुपमा आवद्ध नभएका संस्थालाई Single Customer Transfer Payments (pacs.008), तथा नेपाल राष्ट्र बैंकलाई Interbank Payments (pacs.009) सँग सम्बन्धित कारोबार नगर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
 - (४) हालसम्म सोभै RTGS कारोबार Initiate गर्ने सुविधा नरहेका शाखामा ग्राहकको माग, सुरक्षा व्यवस्था र आवश्यकताका आधारमा यथासम्भव शाखाले नै सोभै कारोबार प्रविष्टि गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
 - (५) मोबाइल बैंकिङ तथा इन्टरनेट बैंकिङमा सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्दै उक्त सेवा मार्फत ग्राहकबाट RTGS कारोबारको Instruction प्राप्त गरी बैंकले RTGS प्रणालीमा कारोबार Forward गर्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछन् ।
७. RTGS System मा हालसम्म Participant नभएका इजाजतपत्रप्राप्त “ख” र “ग” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूको लागि देहाय बमोजिमको व्यवस्था गरिएको छ ।
- (१) Nepal Clearing House मार्फत हुने Deferred Net Settlement (DNS) Files लाई RTGS System मा Settlement गर्ने व्यवस्था गरिएको हुँदा इजाजतपत्रप्राप्त “ख” र “ग” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूले RTGS System Rules, 2019 को Appendix-3 अनुसारको निवेदन यस बैंकको भुक्तानी प्रणाली विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ । सोको जानकारी नेपाल क्लियरिङ हाउस लि.लाई समेत दिनु पर्नेछ ।
 - (२) इजाजतपत्रप्राप्त “ख” र “ग” वर्गका वित्तीय संस्थाहरूले Direct Participant हुनको लागि RTGS System Rules मा भएको व्यवस्था अनुसार आवेदन दिनुपर्नेछ ।
 - (३) RTGS Participant Member नभएसम्मका लागि High Value Threshold भन्दा बढीको कारोबार RTGS बाहेकका अन्य माध्यमबाट गर्न सक्नेछन् ।
 - (४) RTGS System मा Direct Participant Member रहेका संस्थाले Participant Member नरहेका संस्थासँग RTGS मार्फत कारोबार गरेमा उक्त कारोबारको यथाशीघ्र उपयुक्त माध्यमबाट सम्बन्धित संस्थालाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
 - (५) इजाजतपत्रप्राप्त “ख” र “ग” वर्गका वित्तीय संस्थाको यस बैंकमा रहेको खातामा Direct Participant को तर्फबाट RTGS System द्वारा भएको दैनिक कारोबारको Report यस बैंकबाट उपलब्ध हुनेछ ।

८. खारेजी र बचाऊ

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-

भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ७/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ८/०७८

शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई शाखारहित बैंकिङ्ग सम्बन्धमा देहाय बमोजिमको नीतिगत एवम् प्रक्रियागत व्यवस्था गरिएकोले सोही बमोजिम गर्नु गराउनु हुन भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा (Branchless Banking) सम्बन्धमा :-

- (१) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले संस्था स्वयम् वा संस्थाद्वारा नियुक्त व्यावसायिक आधिकारिक प्रतिनिधि (एजेन्ट) मार्फत समेत शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछन् ।
- (२) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालन गर्दा यस बैंकको भुक्तानी प्रणाली विभागलाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।
- (३) बैंक तथा वित्तीय संस्थाले आफ्नो संस्थामा खाता भएका ग्राहकहरूलाई संस्था स्वयम् वा संस्थाद्वारा नियुक्त व्यावसायिक आधिकारिक प्रतिनिधि (एजेन्ट) को सहायताले Point of Transaction मेसिनको माध्यमबाट कार्ड प्रयोग गरी महानगरपालिका/उप-महानगरपालिका बाहेकका क्षेत्रमा देहाय बमोजिमको शाखारहित बैंकिङ्ग सेवाहरू प्रदान गर्न सक्नेछन् :-
 - (क) खातामा नगद जम्मा गर्ने, भुक्तानी प्रदान गर्ने र रकमान्तर गर्ने,
 - (ख) ग्राहकको खाताको मौज्दात वा कारोबार विवरण (स्टेटमेन्ट) प्रदान गर्ने, र
 - (ग) स्वीकृत कर्जा रकम भुक्तानी दिने तथा किस्ता रकम जम्मा गर्ने ।
- (४) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालन गर्न सञ्चालक समितिबाट सो सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्था पारित गर्नुपर्नेछ र सो सम्बन्धी प्रक्रियागत व्यवस्था संस्थाले गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (५) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सुरु गरेको जानकारी यस बैंकको भुक्तानी प्रणाली विभागलाई दिँदा देहाय बमोजिमको कागजातहरू पेश गर्नु पर्नेछ :-
 - (क) प्राविधिक पूर्वाधार (Hardware, Software, Data Communication/Transmission Mechanism) सम्बन्धी विवरण,
 - (ख) प्रतिनिधिमार्फत सञ्चालन गर्ने भएमा त्यस्तो प्रतिनिधि छनौटका आधारहरू, छनौट गरिएको प्रतिनिधिसँग हुने सम्झौतापत्र तथा उक्त प्रतिनिधिलाई दिइने तालिम आदि सम्बन्धी भएको व्यवस्था,

- (ग) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालन गर्ने स्थानको सुरक्षा र नगदको बीमा सम्बन्धमा भएका व्यवस्था,
 - (घ) विद्यमान सञ्चार साधन (PSTN, Cellular Communications) का Industry Standard Security Features,
 - (ङ) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालनको कार्यक्षेत्र र सम्बन्धित शाखाको विवरण,
 - (च) भुक्तानी सम्बन्धी उत्पन्न विवाद समाधान गर्ने सम्बन्धी प्रावधान, जिम्मेवारी तथा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्थाहरू, र
 - (छ) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंककारी गतिविधिमा वित्तीय लगानी नियन्त्रणको लागि अपनाइने व्यवस्था ।
- (६) इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरूले शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिमका व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (क) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा उपभोग गर्न इच्छुक ग्राहकसँग बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लिखित आवेदन लिनुपर्नेछ ।
 - (ख) ग्राहकले गरेको प्रत्येक कारोबारको असर यथाशीघ्र ग्राहकको खातामा देखिने गरी अभिलेख सुरक्षित गरी राख्ने र कारोबारको गोपनीयता कायम हुने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
 - (ग) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सम्बन्धी कारोबार नेपाली रूपैयाँमा मात्र गर्नुपर्नेछ ।
 - (घ) ग्राहकलाई स्पष्ट र सरल नेपाली भाषामा सेवा सम्बन्धी आवश्यक जानकारी प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
 - (ङ) कारोबार सम्पन्न गरेपछि ग्राहकले स्पष्ट बुझ्ने गरी सोको जानकारी प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
 - (च) यस्तो कारोबार सम्बन्धी जोखिमको व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सम्बन्धित बैंक तथा वित्तीय संस्थाको हुनेछ ।
 - (छ) प्रचलित कानून, सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण तथा यस बैंकबाट जारी निर्देशनको अधीनमा रही शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

२. बैंक/वित्तीय संस्था र ग्राहकबीचको सम्झौता

यस निर्देशनमा उल्लेखित शाखारहित बैंकिङ्ग कारोबार गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कम्तीमा देहायका बिषयहरू स्पष्ट गरी ग्राहकसँग लिखित सम्झौता गर्नुपर्नेछ ।

- (१) सम्झौता सजिलै बुझिने गरी स्पष्ट र दोहोरो अर्थ नलाग्ने गरी नेपाली भाषामा लेखिएको हुनुपर्नेछ । कुनै ग्राहकले यस्तो सम्झौता अंग्रेजी भाषामा गर्न चाहेमा सो गर्न यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

- (२) शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा प्रदायक बैंक तथा वित्तीय संस्था र सेवा प्रदान गर्ने अख्तियार प्राप्त अभिकर्ताबीच तथा सेवा प्रदायक र ग्राहकबीचको कारोबार वापत लाग्ने शुल्क सम्बन्धी जानकारी ग्राहकलाई गराउनुपर्नेछ ।
- (३) ग्राहकलाई के कति समय यी सेवाहरू उपलब्ध हुन सक्छन् भन्ने व्यहोराको साथै कुनै परिस्थितिवस सेवा प्रदान गर्न नसकिने अवस्थामा सोको जानकारी प्रदान गर्नुपर्नेछ ।
- (४) सेवा प्रदायक बैंक वा वित्तीय संस्थाको कमीकमजोरी वा गल्तीका कारण ग्राहकलाई हुने नोक्सानी र ग्राहकको कमीकमजोरीबाट बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई हुन जाने नोक्सानीको क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
- (५) कारोबारमा निहित जोखिमलाई कम गर्न आवश्यक उपायहरू जस्तै : वेबसाईटको प्रयोग, PoS/PoT मेसिन, ID, पासवर्ड, पासवर्ड परिवर्तन लगायतका विशेषता र सुरक्षाका लागि अवलम्बन गर्नुपर्ने विशेष व्यवस्थाहरू उल्लेख हुनुपर्नेछ ।
- (६) ग्राहकको कारोबार सम्बन्धी गोपनीयता र सार्वजनिक गर्न सकिने जानकारीहरू उल्लेख हुनुपर्नेछ ।
- (७) ग्राहकसँग गरिएको कारोबारको जानकारी वा सूचना प्रचलित कानून बमोजिम बाहेक अन्य तेस्रो पक्षलाई सार्वजनिक नगरिने प्रतिबद्धता व्यक्त भएको हुनुपर्नेछ ।
- (८) ग्राहकबाट सेवा सम्बन्धमा आएका गुनासा तथा समस्याहरूलाई समाधान गर्ने प्रक्रिया र सम्बन्धित अधिकारीको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (९) लामो समयसम्म सेवा नलिएका ग्राहकहरूको सेवा निष्क्रिय हुने वा नहुने सम्बन्धमा उल्लेख हुनुपर्नेछ ।
- (१०) ग्राहकले सार्वजनिक कम्प्युटर वा अन्तर्राष्ट्रिय नेटवर्क प्रयोग गरी कारोबार गर्दा उत्पन्न हुने जोखिम सम्बन्धी कुरा स्पष्ट रूपमा उल्लेख हुनुपर्नेछ ।
- (११) बैंक तथा वित्तीय संस्था वा ग्राहकको तर्फबाट कुनै पनि शर्त वा सम्झौताको उल्लङ्घन हुन गएमा बहन गर्नुपर्ने दायित्व वा कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था स्पष्ट रूपमा उल्लेख हुनुपर्नेछ ।

३. आधिकारिक व्यावसायिक प्रतिनिधिसँगको सम्झौता सम्बन्धमा

यस निर्देशनमा उल्लेखित शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा स्वयम् संस्थाद्वारा नियुक्त आधिकारिक व्यावसायिक प्रतिनिधिमार्फत सञ्चालन गर्ने प्रयोजनको लागि गरिने दुई पक्षबीचको सम्झौतामा अन्य विषयहरूका अतिरिक्त देहायका विषयहरूमा स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्नेछ ।

- (१) सेवा प्रदायक बैंक तथा वित्तीय संस्था, आधिकारिक व्यावसायिक प्रतिनिधि र ग्राहकको क्षेत्राधिकार, काम, कर्तव्य र उत्तरदायित्व, ग्राहकबाट प्राप्त शुल्क तथा आयको बाँडफाँड ।
- (२) बैंक वा वित्तीय संस्थाले आफू र एजेन्टबीच कुनै पनि अवरोध सिर्जना भई अधिक जोखिम उत्पन्न हुने अवस्थाबाट सतर्क रहन तयार गरिएको आकस्मिक योजना ।

- (३) गुनासो सुनुवाई, विवाद समाधान र भुक्तानी सम्बन्धी समस्या समाधानको अन्तिम जिम्मेवारी ।
- (४) कारोबारलाई सुरक्षित र भरपर्दो बनाउने विषय जस्तै सफ्टवेयर, वेबसाईटको सुरक्षा, ग्राहकको ID र पासवर्ड तथा सोको परिवर्तन आदि ।
- (५) नियमनकारी निकाय वा तोकिएको अधिकारीबाट गरिने निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण अन्तर्गत आवश्यक तथ्याङ्क, विवरण, सूचना तथा कागजात उपलब्ध गराउने विषय ।
- (६) सम्झौताको अवधि, सम्झौता नवीकरण तथा सम्झौता संशोधनका व्यवस्था ।

४. प्रतिनिधि छनौट सम्बन्धी व्यवस्था

बैंक तथा वित्तीय संस्थाले यस निर्देशनमा उल्लेख भए बमोजिमका कार्यहरू स्वयम् संस्थाद्वारा नियुक्त प्रतिनिधि मार्फत गराउने भएमा त्यस्तो प्रतिनिधि छनौट गर्दा देहाय बमोजिम सक्षमता परीक्षण गर्नुपर्नेछ :-

- (१) शाखारहित बैंकिङ्ग कारोबार सम्बन्धी सेवा सञ्चालन गर्दा उत्पन्न हुन सक्ने विभिन्न प्रकारका जोखिमलाई पूर्ण व्यवस्थापन गर्न सक्षम प्रतिनिधिको पहिचान गर्ने संयन्त्रको विकास गर्नुपर्नेछ । सम्भावित जोखिमलाई कम गर्नका लागि प्रभावकारी र प्रमाणयोग्य प्रक्रिया संस्था आफैले अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।
- (२) कुनै पनि नयाँ प्रतिनिधि चयन गर्नु अघि न्यूनतम आधारभूत मापदण्ड तथा चयन प्रक्रिया तय गर्नुपर्नेछ ।
- (३) प्रतिनिधिको प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित बैंक वा वित्तीय संस्थाद्वारा निश्चित समयको अन्तरालमा प्रतिनिधिको कार्यसम्पादनको परीक्षण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । यसका लागि अग्रिम रूपमा चेतावनीको पूर्व संकेत (Early Warning Signal) तय गरी सुधारका उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।

५. तेस्रो पक्ष सेवा प्रदायकको प्रयोग

शाखारहित बैंकिङ्ग कारोबारका लागि आवश्यक प्राविधिक सेवा उपयोग गर्न यस्तो सेवा प्रदान गर्ने तेस्रो पक्षसँग अलग्गै सम्झौता गर्नुपर्नेछ । यस्तो सेवा प्रदान गर्ने सिलसिलामा Operator लगायत यस बैंकले इजाजतपत्र/अनुमतिपत्र नदिएका अन्य पक्षहरूको समेत यस बैंकले निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण गर्न सक्ने व्यवस्था त्यस्तो सम्झौतामा खुलाउनु पर्नेछ । तेस्रो पक्ष चयन गर्नु अघि न्यूनतम आधारभूत मापदण्ड तथा चयन प्रक्रिया तय गर्नुपर्नेछ । प्राविधिक सेवा प्रदायकसँग सम्झौता गर्दा प्रविधिमा आएको समस्याबाट बैंक/वित्तीय संस्था तथा ग्राहकलाई पुग्न जाने क्षति र सोको क्षतिपूर्ति गर्ने व्यवस्था लगायत त्यस्तो कम्पनीको काम, कर्तव्य र अधिकार समेत स्पष्ट उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

६. शाखारहित बैंकिङ्ग सेवा बन्द गर्न यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

७. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ८/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा. निर्देशन नं. ९/०७८

Electronic Cheque Clearing सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूलाई Electronic Cheque Clearing सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. ECC को कारोबार सकिए पश्चात् सेटलमेन्टका लागि नेपाल क्लियरिङ हाउस लिमिटेडले इलेक्ट्रोनिक माध्यमबाट बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको खर्च वा जम्मा गर्ने रकमको अन्तिम सारांश (Net Clearing Position) यस बैंकको बैंकिङ विभागमा पठाउने सम्बन्धमा निम्न सत्रहरू सञ्चालन गरिने छ ।

(१) आईतबार देखि बिहीबारसम्म :

क्लियरिङ सत्र	Net Clearing Position प्राप्त गर्ने समय	सेटलमेन्ट हुने समय
नियमित क्लियरिङ सत्र (Regular Clearing Session)	दिउँसो ३:०० बजे	दिउँसो ३:१० बजे
पहिलो एक्सप्रेस क्लियरिङ सत्र♣ (First Express Clearing Session)	बिहान ११:३० बजे	बिहान ११:४० बजे
दोश्रो एक्सप्रेस क्लियरिङ सत्र♣ (Second Express Clearing Session)	दिउँसो १२:३० बजे	दिउँसो १२:४० बजे

(२) शुक्रबारको लागि :

क्लियरिङ सत्र	Net Clearing Position प्राप्त गर्ने समय	सेटलमेन्ट हुने समय
नियमित क्लियरिङ सत्र (Regular Clearing Session)	दिउँसो १२:३० बजे	दिउँसो १२:४० बजे
एक्सप्रेस क्लियरिङ सत्र♣ (Express Clearing Session)	बिहान ११:३० बजे	बिहान ११:४० बजे

♣ ग्राहकको अनुरोधमा मात्र क्लियरिङ हुने ।

२. ECC कारोबारको खर्च वा जम्मा रकमको अन्तिम सारांश (Net Clearing Position) यस बैंकमा आएपछि सम्बन्धित सदस्यहरूको खातामा खर्च वा जम्मा (Debit or Credit) गर्ने सिलसिलामा खातामा रकम नपुग भएमा सोको व्यवस्था गर्न यस बैंकद्वारा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका लागि हिसाब मिलान दिन (Business Settlement Day) का लागि प्रचलित बैंकदर अनुरूप व्याज लिई

रकम पूर्ति गर्ने व्यवस्था गर्ने र सोको भोलिपल्ट अनिवार्य रूपमा हिसाब मिलान गर्नुपर्ने । कुनै कारणले हिसाब मिलान हुन नसकेको खण्डमा दोस्रो दिन बैंकदरको दोब्बर, तेस्रो दिनदेखि तेब्बर बैंक दरका दरले हर्जाना लगाइने छ ।

३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले ग्राहकलाई चेक जारी गर्दा MICR चेक मात्र जारी गर्नुपर्नेछ ।
४. इलेक्ट्रोनिक चेक क्लियरिङ्ग सम्बन्धी व्यवस्था अन्तर्गत जारी Cheque Standard and Specification मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले MICR चेक छपाई गरी प्रयोगमा ल्याउँदा MICR Code Line मा Cheque Serial Number, Bank Code, Branch Code/ Account Number Field अनिवार्य गरी २०७९ असार मसान्तसम्म कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्नेछ ।
५. हाल कार्यान्वयनमा रहेका Nepal ECC Rule Book, Nepal ECC Operating Manual /Cheque Standard & Specification यसै निर्देशनसँग सम्बन्धित छन् ।
६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाले कार्यालय समय भित्र पेश हुन आएका क्लियरिङ्ग चेकहरूका हकमा सोही दिनमा नै NCHL-ECC प्रणालीमा क्लियरिङ्गको लागि अनिवार्य रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

७. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-

भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ९/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।

- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं.१०/०७८

तथ्याङ्क विवरण सम्बन्धी व्यवस्था

विद्युतीय भुक्तानीको माध्यमबाट हुने कारोबारको मूल्याङ्कन तथा विश्लेषण गर्नुका साथै समयमै यथार्थपरक तथ्याङ्क विवरण उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. अनुसूची-१ मा उल्लेखित विवरणहरू सोही अनुसूचीमा तोकिएको अवधिभित्र यस बैंकको **Supervisory Information System (SIS)** र साविक Reporting Portal मा Upload/Update गर्नुपर्नेछ ।
२. सेटलमेन्ट बैंकले भुक्तानी सेवा प्रदायकको सेटलमेन्ट खातामा भएको दैनिक मौज्दात रकम र भुक्तानी सेवा प्रदायकले आफ्नो खातामा भएको दैनिक इ-मनि मौज्दात रकम यस बैंकको **SIS** र साविक Reporting Portal माफत दैनिक रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
३. विद्युतीय वालेट सञ्चालन गरेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाले वालेटसम्बन्धी कारोबारको तथ्याङ्क भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाले पेश गर्ने ढाँचामा समेत पेश गर्नुपर्नेछ ।
४. अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाहरूले संस्थाको विवरण र सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको विवरण यस बैंकको **SIS** र साविक Reporting Portal मा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।
५. क्रेडिट कार्ड र प्रिपेड कार्डबाट प्रत्येक महिना वा तोकिएको अवधिको सीमासम्म नगद कारोबार गर्ने ग्राहकहरूको विवरण महिना समाप्त भएको १५ (पन्ध्र) दिनभित्र अनुसूची १०.१.१२ को ढाँचामा यस विभागमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
६. यस बैंकले माग गरेको खण्डमा उपरोक्त तथ्याङ्क विवरणको Hard Copy समेत उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
७. यस बैंकमा तथ्याङ्क पठाउने प्रयोजनका लागि एकजना छुट्टै कर्मचारी तोकिएको निजको नाम, मोबाइल नम्बर र इमेल ठेगाना सहितको जानकारी यस विभागलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तथ्याङ्क विवरण पठाउदा तोकिएको कर्मचारीको नाम, मोबाइल नम्बर र इमेल ठेगाना समेत उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।
८. अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले यस निर्देशन अनुरूप पठाउनुपर्ने तथ्याङ्क तोकिएको समयभित्र नपठाएमा वा गलत तथ्याङ्क पठाएमा भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ को दफा ३७ बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

९. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
- भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. १०/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले Reporting Portal मार्फत यस बैंकमा पठाउनु पर्ने तथ्याङ्क सम्बन्धी विवरण

अनुसूची नं.	विषय	सम्बन्धित संस्था	तथ्याङ्कको समयावधि	पठाउनु पर्ने समय सीमा
१०.१.१	शाखारहित बैकिङ्ग केन्द्रको विवरण	बैंक तथा वित्तीय संस्था	आवश्यकता अनुसार	सञ्चालन भएको ७ दिन भित्र
१०.१.२	ए.टि.एम मेसिन रहेको स्थानको विवरण	बैंक तथा वित्तीय संस्था		
१०.१.३	शाखारहित बैकिङ्ग केन्द्रमा रहेका ग्राहकहरू तथा विद्युतीय कार्डको विवरण	बैंक तथा वित्तीय संस्था	मासिक	अर्को महिनाको १५ गते भित्र
१०.१.४	E-banking कारोबार सम्बन्धी विवरण	बैंक तथा वित्तीय संस्था		
१०.१.५	भुक्तानी सेवा प्रदायकको कारोबार सम्बन्धी विवरण	भुक्तानी सेवा प्रदायक		
१०.१.६	भुक्तानी सेवा प्रदायकको सफल र असफल कारोबार सम्बन्धी विवरण	भुक्तानी सेवा प्रदायक		
१०.१.७	सेटलमेन्ट बैंकमा रहेको खाताको हिसाबमिलान विवरण	भुक्तानी सेवा प्रदायक		
१०.१.८	भुक्तानी सेवा प्रदायकको ग्राहक सम्बन्धी विवरण	भुक्तानी सेवा प्रदायक		
१०.१.९	भुक्तानी प्रणाली सञ्चालकको कारोबार सम्बन्धी विवरण	भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक		
१०.१.१०	भुक्तानी प्रणाली सञ्चालकको सफल र असफल कारोबार सम्बन्धी विवरण	भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक		
१०.१.११	भुक्तानी सेवा प्रदायकको एजेन्ट सम्बन्धी कारोबारको विवरण	भुक्तानी सेवा प्रदायक		
१०.१.१२	क्रेडिट कार्ड र प्रिपेड कार्डबाट भएको नगद कारोबार सम्बन्धी विवरण	बैंक तथा वित्तीय संस्था र भुक्तानी सेवा प्रदायक		
१०.१.१३	क्लियरिङ्ग हाउस बाट भएका कारोबारका विवरण	नेपाल क्लियरिङ्ग हाउस लिमिटेड		

Detail of Branchless Banking Centre

Institution Name: *		Related Branch: *	
BLB Agent Name: *		Agent Citizenship Number:	
Agent Citizenship Issued Date:		Agent Citizenship Issued District:	
Agent Citizenship Issued Authority:		Agent PAN Number: * (BLB PAN Number should be exactly 9 digit)	
Province: *		District: *	
Municipality/Rural Municipality:		Local Body: *	
Ward/Tole:		Local Body Ward No: *	
Address: *			
House Number:		Nearest Landmark:	
Phone 1:		Phone 2:	
Mobile: *		Email:	
BFI's BLB Agent Code (Internally used code): *		Unique Individual Code:	
Status: *		Operation Date: *	
Pos Enabled:		Mobile Enabled:	
Tab Enabled:		Others Enabled:	
Latitude:		Longitude:	

* Mandatory Fields

Detail of ATM Location Centre

Institution Name: *		Related Branch: *	
BFI ATM Code (Internally used Code):		Related Branch:*	
Institution Name:*		Province: *	
District: *			
Municipality/Rural Municipality: *		Local Body Ward No: *	
Ward No./Tole:		Nearest Landmark:	
Address:*		Number of ATM:*	
ATM Operation Date:*			
Latitude:		Longitude:	

* Mandatory Fields

Latitude and Longitude are automatically updated from adjustment on map market

Account Detail - BLB Wise
Institution Name:
Statement of Account Details BLB wise

SN	Branch Code	Branch Name	BLB Code	BLB Located District	BLB Located Rural Municipality/ Municipality	BLB Located Ward	BLB Located Street/Tole	Payment Terminal Available at the BLB Point (POS/ Tablet /Mobile /Other)	Last transaction Date (YYYY/ mm/ dd) of the BLB Point	No. of Male Accounts	No. of Female Accounts	No. of Third Gender Accounts	No. of Joint Accounts	No. of Grand Total Accounts	No Of Active Accounts	No. of Total card issued

Electronic Transaction BFIs

Channel used	Type of instrument	Form of transaction	No. of transaction			Total Amount of transactions within the bracket (within the reporting period)		
			>5000	5000-10000	>10000	>5000	5000-10000	>10000
ATM	Debit Card	Withdrawal on us						
		Withdrawal off us						
	Prepaid Card	Withdrawal on us						
		Withdrawal off us						
	Credit Card	Withdrawal on us						
		Withdrawal off us						
BLB	Debit Card	Deposits - on us						
		Deposit off us						
		Withdrawal on us						
		Withdrawal off us						
		Bill payments						
		Transfer (A/c to A/c)						
		Other Transfer (Cardless or OTC)						
	Customer initiated*	Deposits - on us						
		Deposit off us						
		Withdrawal on us						
		Withdrawal off us						
		Bill payments						
		Transfer (A/c to A/c)						
		Other Transfer (Cardless or OTC)						
Merchant point (POS)	Debit Card	Bill payments						
		Transfer (Customer A/c to A/c)						
	Prepaid Card	Bill payments						
		Transfer (Customer A/c to A/c)						
	Credit Card	Bill payments						
		Transfer (Customer A/c to A/c)						
Online payments	Mobile Banking Transaction	Bill payments						
		Transfer (Customer A/c to A/c)						
		Other transfer (cardless or otc)						
		QR Payment						
	Internet Banking Transaction	Bill payments						
		Transfer (Customer A/c to A/c)						
		Other transfer (cardless or otc)						
	Debit Card	Bill payments						
	Credit Card	Bill payments						
	Prepaid Card	Bill payments						
Others	Others	Others						

* Non-BLB Customer doing transaction through BLB point.

Transaction Report for Non Bank Payment Service Providers

Instruments/ Channel Used for Transaction	Form of Transaction	Upto 1000		1000 - 5000		5000 - 10000		10000 -25000		25000 and above		Total	
		Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value
Card	Withdrawal On Us												
Card	Withdrawal Off Us												
Card	Bill Payments												
Card	Transfer (A/c to A/c)												
Card	Others												
Agent/ Sub-Agent	Bill Payments												
Agent/ Sub-Agent	Transfer (A/c to A/c)												
Agent/ Sub-Agent	Cash-In (wallet load)												
Agent/ Sub-Agent	Offer/Cashback/Commission/Coupon												
Agent/ Sub-Agent	Fees and Charges												
Agent/ Sub-Agent	Cash-Out												
Agent/ Sub-Agent	QR Payment												
Agent/ Sub-Agent	Service Refund												
Agent/ Sub-Agent	Others												
Customer Initiated	Bill Payments												
Customer Initiated	Transfer (A/c to A/c)												
Customer Initiated	Cash-In (wallet load)												
Customer Initiated	Offer/Cashback/Commission/Coupon												
Customer Initiated	Fees and Charges												
Customer Initiated	Cash-Out (Bank Withdraw)												
Customer Initiated	QR Payment												
Customer Initiated	Service Refund												
Customer Initiated	Others												

*Withdrawal On-Us: Issuer and Acquirer are same

*Withdrawal Off-Us: Issuer and Acquirer are different; to be reported from issuer side only

*Card: Only relevant to PSP issuing payment cards

*Bill Payments: includes topups

Statement of Success and Failed Transaction

Particulars	Count	
	Success	Failed
Wallet Load (Cash-In)		
Merchant Payment		
Transfer (Wallet to Wallet)		
Bank Withdrawal (Cash-Out)		

Name of Payment Service Providers
Reconciliation Statement of Emoney and Settlement Bank
At the End of Month, ... Year

S.N	Particulars	Amount	Amount	Remarks
1	Emoney Balance as per Wallet		-	
2	Add :		-	
3	Debited in Wallet but not Debited in Settlement Bank	-		Annex 1
4	Credited in Settlement Bank but not Credited in Wallet	-		Annex 2
6	Less :		-	
7	Credited in Wallet but not Credited in Settlement Bank	-		Annex 3
8	Debited in Settlement Bank but not Debited in Wallet	-		Annex 4
10	Balance (1+2-6)			
11	Balance as per Settlement Bank (Statement)			
12	Difference (10-11)		-	

Annex 1: Debited in Wallet but not Debited in Settlement Bank

Date	Description	Amount

Annex 2: Credited in Settlement Bank but not Credited in Wallet

Date	Description	Amount

Annex 3: Credited in Wallet but not Credited in Settlement Bank

Date	Description	Amount

Annex 4: Debited in Settlement Bank but not Debited in Wallet

Date	Description	Amount

Customer Details of Payment Service Provider

Active Customer Wallets	Male	Number	
		Value	
	Female	Number	
		Value	
	Other	Number	
		Value	
	Grand Total	Number	
		Value	
Inactive Customer Wallets	Inactive (6-12 months)	Number	
		Value	
	Inactive (> 12 months)	Number	
		Value	
	Grand Total	Number	
		Value	

Transaction Report of Payment System Operator

Types of Channel	Category	Upto 5,000		5,000 - 10,000		10,000 - 25,000		25,000 - 50,000		50,000 - 100,000		Greater than 1,00,000		Total	
		Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value
ATM	On-Us														
	Off-Us														
POS	On-Us														
	Off-Us														
QR	On-Us														
	Off-Us														
Mobile/Internet	On-Us														
	Off-Us														
Other Channel	On-Us														
	Off-Us														

*ON-Us: Issuer and Acquirer are same.

*OFF-Us: Issuer and Acquirer are different; to be reported from issuer side only

Transaction Report of Payment System Operator

Types of Transaction	Category	ATM	POS	QR	Mobile/ Internet	Other
Number of Successful Non-Financial Transaction	On-Us					
	Off-Us					
Number of Failed Financial Transaction	On-Us					
	Off-Us					
Number of Failed Non-Financial Transaction	On-Us					
	Off-Us					

*ON-Us: Issuer and Acquirer are same.

*OFF-Us: Issuer and Acquirer are different; to be reported from issuer side only

Transaction report of Payment Service Provider's Agent

S.N.	Agent Code	Agent Name	Total Sub-agents	Amount In the Agent Wallet		Over The Counter Transaction Type - Amount In The Reporting Period					
				Previous Reporting Period Balance	Current Reporting Period Balance	Bill Payments Including Top-up	P2P Transfer (Agent Transfer)	Cash In	Cash Out	Others	Total

Credit Card and Prepaid Card Cash Details

[illegible]

* Card Number should be masked appropriately

Transaction Report of Clearing House

Types of Instrument	Transaction	Upto 25,000		25,000 - 200,000		200,000 - 2,000,000		2,000,000 -10,000,000		10,000,000 -500,000,000		>500,000,000		Total	
		Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value	Number	Value
Cheque - Paper	NPR - Total Presented														
	NPR - Rejected														
	GBP- Total Presented														
	GBP- Rejected														
	USD - Total Presented														
	USD - Rejected														
	EUR - Total Presented														
	EUR - Rejected														
	Total Unwind														
IPS	NPR - Total Presented														
	NPR - Rejected														
	GBP- Total Presented														
	GBP- Rejected														
	USD - Total Presented														
	USD - Rejected														
	EUR - Total Presented														
	EUR - Rejected														
ConnectIPS	NPR - Total Presented														
	NPR - Rejected														
	Total Unwind														

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं.११/०७८

संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्था (बैंक तथा वित्तीय संस्था बाहेक) ले पालना गर्नु पर्ने संस्थागत सुशासन सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फर्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. सञ्चालकले पालना गर्नुपर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) सञ्चालकले कार्यभार सम्हाल्नुभन्दा पहिले आफ्नो संस्थासँग वित्तीय स्वार्थ भए नभएको विषयमा सञ्चालक समितिलाई लिखित रुपमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
- (२) सञ्चालकले संस्थाको दैनिक कामकारवाहीमा हस्तक्षेप गर्न र संलग्न हुन पाउने छैन ।
(संस्थाको बैंक खाता सञ्चालन गर्ने, संस्थाको तर्फबाट पत्राचार गर्ने लगायत)
- (३) सञ्चालक प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा आफ्नो संस्थाको हित विपरीत हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुन पाउने छैन ।
- (४) सञ्चालकले आफ्नो अधिकार क्षेत्र नाघी गरेको कुनै पनि कामकारवाही प्रति व्यक्तिगत रुपमा आफैं उत्तरदायी हुनुपर्नेछ ।
- (५) यस बैंकबाट भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थामा सञ्चालक रहेको व्यक्ति एकै पटक अर्को अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाको कुनै पनि पदाधिकारी रहन पाउने छैन ।
- (६) सञ्चालकले संस्था सम्बद्ध कारोबारको सूचनाहरुको गोपनियता कायम गर्नुपर्नेछ ।
- (७) सञ्चालकले आफू सम्बद्ध संस्थाबाट कुनै पनि प्रकारको पेशकी तथा ऋण सुविधा लिन पाउने छैन ।
- (८) सञ्चालकहरुबाट यस निर्देशनमा तोकिएका आचरणहरुको पालना सम्बन्धी विवरण संस्थाले वार्षिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

२. सञ्चालक/सञ्चालक समितिको कर्तव्य र उत्तरदायित्व

- (१) सञ्चालक समितिले प्रचलित कानून र यस बैंकबाट जारी भएका नीति, निर्देशन तथा नियमनको परिपालना भए/नभएको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

- (२) सञ्चालक समितिका सदस्यहरूले भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी प्रचलित ऐन, कानून, विनियमावली, निर्देशन आदिको ज्ञान/जानकारी राख्नुपर्नेछ र सोको पूर्ण पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (३) सञ्चालक समितिको बैठक प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए अनुसार बस्नुपर्नेछ ।
- (४) सञ्चालक समितिले समय समयमा जोखिम व्यवस्थापनको लागि कार्यान्वयनमा ल्याएको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र जोखिम व्यवस्थापन मापदण्डको समिक्षा गर्नुपर्नेछ ।
- (५) सञ्चालक समितिमा हेरफेर हुँदा ७ दिनभित्र यस बैकलाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।

३. कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) संस्थाको सञ्चालक समितिले प्रचलित नीतिगत व्यवस्था बमोजिम हुने गरी संस्थाको कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गर्नुपर्नेछ ।
- (२) कार्यकारी प्रमुखको नियुक्ति गरिएकोमा, कार्यकारी प्रमुखले राजिनामा दिएमा, बर्खास्त भएकोमा वा अन्य कुनै कारणले पदमुक्त भएको अवस्थामा संस्थाले ७ दिनभित्र यस बैकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।
- (३) कार्यकारी प्रमुखले आफू कार्यरत संस्था बाहेक अन्य कुनै पनि संस्थामा काम गर्नु हुँदैन ।
- (४) कार्यकारी प्रमुख नियुक्त गर्ने सिलसिलामा पारिश्रमिक र अन्य सुविधा लगायतका विषयमा करार सम्भौता गर्दा सेवा सुविधा सम्बन्धी शर्तहरू किटानी गरी स्पष्ट रूपमा उल्लेख गर्नुपर्नेछ । यसरी करार सम्भौता गर्दा “कर्मचारी विनियमावली बमोजिम हुने” जस्ता थप व्याख्यात्मक शब्दावली प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- (५) कार्यकारी प्रमुख पद रिक्त भएको तीन महिना भित्र पदपूर्ति गरिसक्नु पर्नेछ ।
- (६) संस्थामा कार्यकारी प्रमुख लगातार ७ दिन वा सो भन्दा बढी अवधिको लागि विदा बस्ने भएमा वा मुलुक बाहिर जाने भएमा यस बैकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

४. कर्मचारीहरूले पालना गर्नु पर्ने आचरण सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) कर्मचारीहरूले संस्थाले जारी गरेको आचरण सम्बन्धी व्यवस्था पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (२) कर्मचारीहरू प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा संस्थाको हित विपरीत हुने कुनै पनि किसिमको गतिविधिमा संलग्न हुनु हुँदैन ।
- (३) कर्मचारीले ग्राहकको सूचना र ग्राहकसँग भएको कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नु पर्नेछ ।
- (४) अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाको बहालवाला कर्मचारी कुनै पनि अनुमतिपत्रप्राप्त अन्य संस्थाको पदाधिकारी हुन पाउने छैन ।

५. संस्थापक शेयर नामसारी, खरिद/बिक्री वा हक हस्तान्तरण सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) संस्थापक शेयरको खरिद/बिक्री वा नामसारी गर्नु पूर्व यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्नेछ । यसप्रकार स्वीकृतिको लागि सञ्चालक समितिको सिफारिस सहित यस बैंकमा आवेदन गर्नुपर्नेछ ।
 - (२) अनुमतिपत्रप्राप्त भएको मितिले ५ वर्षसम्म संस्थापक शेयर खरिद बिक्री गर्न पाइनेछैन । तर, अनुमतिपत्रप्राप्त गर्दाका बखत कायम रहेका संस्थापक शेयरधनीहरुबीच एक आपसमा खरिद बिक्री गर्न तथा अन्य संस्थापक शेयरधनीहरुले अनुमतिपत्रप्राप्त गर्दाका बखत कायम रहेका संस्थापक शेयरधनीहरुलाई आफ्नो स्वामित्वमा रहेको शेयर बिक्री गर्न उपर्युक्त व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन । संस्थापक शेयर लिएका व्यक्तिहरुको मृत्यु भएमा वा प्रचलित कानून बमोजिम पारिवारिक अंशबन्डा भएमा प्रचलित कानूनको रित पुर्‍याई निजहरुको हकदार वा निजहरुले इच्छाएको व्यक्तिको नाममा नामसारी गर्न समेत उपर्युक्त व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन । यसरी नामसारी गरीएको शेयरको विवरण १५ दिनभित्र यस बैंकलाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।
 - (३) देहायको अवस्था भएको कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थालाई संस्थापकले आफ्नो स्वामित्वको शेयर नामसारी वा बिक्री गर्न पाउने छैनन् ।
 - (क) कर्जा सूचना केन्द्रको कालोसूचीमा परी सो सूचीबाट फुकुवा भएको मितिले कम्तीमा तीन वर्ष पूरा नभएको,
 - (ख) सम्बन्धित संस्थाको आन्तरिक वा बाह्य लेखापरीक्षकमा नियुक्त भएको,
 - (ग) सम्बन्धित संस्थाको कानुनी वा अन्य सल्लाहकार पदमा बहाल भएको,
 - (घ) प्रचलित कानून बमोजिम कर चुक्ता नगरेको,
 - (ङ) यस बैंकले समय समयमा तोकेको न्यूनतम योग्यता र अनुभव नभएको ।
६. पुँजी वृद्धि गर्ने उद्देश्यले संस्थाले नयाँ संस्थापक शेयरधनी थप गर्न चाहेमा यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।
७. संस्थाको आन्तरिक लेखापरीक्षण विभाग/इकाईबाट प्रत्येक ६/६ महिनामा वित्तीय विवरणको परीक्षण गरी उपयुक्त माध्यमबाट प्रकाशन/सार्वजनिक गर्नुपर्ने ।

८. स्व:घोषणा सम्बन्धी व्यवस्था

संस्थाको सञ्चालकहरुले आफ्नो बारेमा यसैसाथ संलग्न स्वघोषणा (Self-Declaration) गरेको विवरण (अनुसूची ११.१) यस बैंकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

९. कार्य सञ्चालन सम्बन्धमा

- (१) संस्थाको तर्फबाट पत्राचार गर्दा संस्थाको आधिकारिक लेटर प्याडमा अनिवार्य रुपमा कार्यकारी प्रमुखले र निज कार्यालयमा उपस्थित नरहेको अवस्थामा निजले तोकेको कर्मचारीले दस्तखत गरी पठाउनु पर्नेछ ।

- (२) संस्थाको बैंक खाता सञ्चालन गर्दा कम्तीमा २ जना कर्मचारीको हस्ताक्षर गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

१०. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
अ.प्रा.निर्देशन नं. ११/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

मिति :

श्री सञ्चालक समिति,
२०७३..../...../.....,
.....
..... ।

विषय : जानकारी गराएको बारे ।

उपरोक्त सम्बन्धमा म ले भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक/भुक्तानी सेवा प्रदायकको रूपमा रही कार्य गर्ने यस संस्थाको सञ्चालकको पदमा मिति २०७३..../...../..... बाट बहाल गरेकोले देहायको स्वघोषणा गर्दछु ।

- (१) भुक्तानी तथा फर्स्यौट विनियमावलीमा उल्लेखित व्यवस्था अनुसार म यस संस्थाको सञ्चालक हुन योग्य छु ।
- (२) यस संस्थासँग म वा मेरो परिवारको कुनै सदस्यले कुनै किसिमको करार गरेको वा गर्न लागेको छैन ।
- (३) संस्थाको कार्यकारी प्रमुख वा लेखापरिक्षकको नियुक्तिको सम्बन्धमा मेरो कुनै प्रकारको स्वार्थ वा सरोकार छैन ।
- (४) म यस बाहेक नेपाल राष्ट्र बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त कुनै पनि भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाको पदाधिकारी छैन ।
- (५) मेरो परिवारको सदस्यले यस संस्थाको पदाधिकारी/कर्मचारीको हैसियतले काम गरेका छन्/छैनन् । (गरेको भए खुलाउने)
- (६) माथि घोषणा गरिएका/पेश गरिएका विवरणहरु ठीक साँचो हो, भुट्टा ठहरिएमा कानुन बमोजिम सहुल्ला बुझाउँला ।

सञ्चालकको दस्तखत :

नाम थर :

नागरिकता नं.:

जारी जिल्ला:

स्थायी ठेगाना :

मोबाईल नं.:

इमेल ठेगाना:

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं.१२/०७८

जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरुको कारोबारमा निहित जोखिम व्यवस्थापनका सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. संस्थाले कारोबारमा निहित जोखिमको पहिचान, मापन, अनुगमन, व्यवस्थापन, नियन्त्रण र रिपोर्टिङका लागि जोखिम व्यवस्थापन नीति, प्रक्रिया तथा संरचना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्नेछ ।
२. संस्थाले जोखिम व्यवस्थापन गर्दा **Principle for Financial Market Infrastructure (PFMI)** का सिद्धान्तहरुलाई मार्गदर्शनको रूपमा लिनुपर्नेछ ।
३. संस्थाले विभिन्न जोखिमहरुको प्रभावकारी व्यवस्थापन तथा जोखिम सम्बन्धी नीति नियमहरुको तर्जुमा गर्न एक छुट्टै जोखिम व्यवस्थापन इकाईको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
४. संस्थाले एक जना अधिकृत कर्मचारीलाई जोखिम व्यवस्थापन अधिकृत नियुक्ती गरी सोको जिम्मेवारी दिनुपर्नेछ ।
५. जोखिम व्यवस्थापन इकाईले सञ्चालक समितिको बैठकमा आवधिक रूपमा जोखिम सम्बन्धी विषयमा Reporting गर्नुपर्नेछ ।
६. संस्थाको समग्र जोखिम व्यवस्थापनका लागि सञ्चालक समिति उत्तरदायी हुनुपर्नेछ ।
७. संस्थाले सञ्चालन गरेको सेवालाई व्यवस्थित गर्न आन्तरिक नीति, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली (Internal Control System), सञ्चालन प्रक्रिया र सम्भावित जोखिम नियन्त्रणका उपायहरु तर्जुमा गरी जोखिमरहित रूपमा सञ्चालन हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

८. जोखिम वर्गीकरण

प्रभावकारी जोखिम व्यवस्थापनका लागि संस्थाले मुख्यतः देहाय बमोजिम जोखिमको वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ :

(१) सञ्चालन जोखिम

- (क) संस्थाहरुले आन्तरिक र बाह्य क्षेत्रबाट आउन सक्ने सञ्चालन जोखिम (सुरक्षा जोखिम, सूचना जोखिम, जनशक्ति सम्बन्धी जोखिम, विपत्ती जोखिम आदि) को पहिचान गरी त्यस्ता जोखिमहरु न्यूनिकरण गर्न आवश्यक पर्ने नीति नियम तथा प्रक्रियाहरुको अवलम्बन गरेको हुनुपर्नेछ ।

- (ख) भुक्तानी सम्बन्धी कार्यका लागि कुनै अवरोध विना निरन्तर सञ्चालन हुन सक्ने विश्वसनीय प्रणालीको अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) संस्थाले आफ्नो कारोबारसँग सम्बन्धित सञ्चालन जोखिमलाई व्यवस्थापन गर्न प्रभावकारी आन्तरिक नियन्त्रण तथा सूचना प्रणालीको विकास गर्नुपर्नेछ ।
- (घ) कुनै कर्मचारी प्रति अधिक निर्भरता, एउटै कर्मचारी लामो समय एकै स्थानमा रहेर कार्य गर्ने तथा कर्मचारीबीच मिलेमतोका कारण उत्पन्न हुन सक्ने लगायत कर्मचारी सम्बद्ध जोखिम न्यूनीकरणका लागि कर्मचारी पदस्थापन एवम् सरुवा लगायतका कार्य प्रभावकारी हुनुपर्नेछ ।

(२) तरलता जोखिम

- (क) संस्थाले तरलता जोखिमको प्रभावकारी मापन, अनुगमन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) संस्थाले आफ्नो कोषको प्रवाह र सेटलमेन्ट खातामा भएको मौज्जात रकमको प्रभावकारी अनुगमन गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) संस्थाले आफ्नो ग्राहकको वालेटमा रहेको विद्युतीय रकमको दायित्व भुक्तानी गर्न पर्याप्त रकम सेटलमेन्ट खातामा राख्नु पर्नेछ ।

(३) व्यवसाय जोखिम

- (क) संस्थाले व्यवसाय जोखिमहरु पहिचान गरी त्यसबाट व्यवसायमा पर्न सक्ने असरको आँकलन गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) संस्थाले असहज परिस्थितिमा पनि नियमित रूपमा सेवा प्रवाह गर्न Business Continuity Plan (BCP) तयार गर्नुपर्नेछ ।

९. माथि उल्लेख गरिए बाहेकका अन्य जोखिमहरु (जस्तै : Reputation Risk, Strategic Risk आदि) को समेत पहिचान गर्नुपर्नेछ । संस्थाले यस्ता सबै किसिमका जोखिमहरुको व्यवस्थापन गर्न पर्याप्त नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्नेछ ।

१०. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
अ.प्रा.निर्देशन नं. १२/०७७ तथा सो मिति पश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं.१३/०७८

ग्राहक हित संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूले पालना गर्नु पर्ने ग्राहक हित संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ।

१. संस्थाले ग्राहक हित संरक्षण सम्बन्धमा प्रचलित नीतिगत व्यवस्थाहरूको पूर्णपालना हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ।
२. कारोबारको सिलसिलामा संस्थाले सेवाग्राहीको व्यक्तिगत विवरण लिँदा सोको प्रयोजन बारे जानकारी गराउनु पर्नेछ।
३. संस्थाले आफ्ना सेवाग्राहीहरूलाई सुरक्षित कारोबार सम्बन्धी सचेतना गराउनु पर्नेछ।

४. सेवाग्राहीसँग गरिने व्यवहार सम्बन्धी व्यवस्था

- (१) संस्थाले सबै सेवाग्राहीहरूलाई समान र सम्मानजनक व्यवहार गर्नुपर्नेछ।
- (२) दोहोरो अर्थ नलाग्ने गरी स्पष्ट र सरल भाषामा आफ्नो सेवा शुल्क, शर्तहरू तथा कारोबार सञ्चालन प्रकृयाको बारेमा सेवाग्राहीहरूलाई जानकारी दिनु पर्नेछ।
- (३) लिङ्ग, धर्म, समुदाय, राजनीतिक विचार, उमेर आदिको आधारमा कुनै पनि सेवाग्राहीलाई विभेद गर्नु हुँदैन।
- (४) संस्थाको असावधानी/लापरवाहीले गर्दा सेवाग्राहीलाई कुनै क्षति हुन गएमा संस्थाले सम्बन्धित ग्राहकलाई उचित क्षतिपूर्ति दिनुपर्नेछ।
- (५) संस्थाले आफ्ना कर्मचारी तथा एजेन्टहरूबाट ग्राहकसँग गरिएको कामकारवाहीको जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्नेछ।

५. गुनासो सुनुवाई सम्बन्धमा

- (१) सेवाग्राहीलाई पर्ने असुविधा तथा विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गर्ने क्रममा आउन सक्ने कठिनाईका सम्बन्धमा सर्वसाधारणको गुनासो सुनुवाई गर्न संस्थाले “सूचना तथा गुनासो सुनुवाई डेस्क” कम्तीमा १८ घण्टा (बिहान ६ बजेदेखि बेलुका १२ बजे सम्म) सञ्चालन हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ। यस डेस्कमा प्राप्त गुनासा र सोको आधारमा भएका काम कारवाहीको अद्यावधिक अभिलेख राख्नुपर्नेछ।
- (२) संस्थाले सेवाग्राहीको गुनासो सुनुवाईका लागि हटलाइनका साथै आफ्नो वेबसाइटमा अनलाईन पोर्टल समेतको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

- (३) संस्थाले ग्राहकको सोधपूछ र गुनासो सुनुवाईको लागि Toll Free Number उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

६. गोपनीयता एवम् अभिलेख सुरक्षित राख्ने सम्बन्धमा

- (१) संस्थाले सेवाग्राहीसँग गरिएको विद्युतीय कारोबारको सूचना/विवरणको गोपनीयता कायम गर्नुपर्नेछ । तर, प्रचलित कानून बमोजिम अख्तियारप्राप्त निकाय वा संस्थालाई त्यस्तो सूचना/विवरण दिन भने यस व्यवस्थाले बाधा पुगेको मानिने छैन ।
- (२) कुनै सेवाग्राहीले आफ्नो खाता/वालेट बन्द गर्न अनुरोध गरेमा सम्बन्धित सेवाग्राहीबाट निवेदन लिई उक्त खाता पुनः सुचारु गर्न नसकिने गरी बन्द गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । तर सेवाग्राही तथा उक्त खाता/वालेट मार्फत भएको कारोबारको अभिलेख तोकिए बमोजिम सुरक्षित राख्नुपर्नेछ ।

७. विद्युतीय भुक्तानीको साक्षरता सम्बन्धमा

- (१) संस्थाले आफ्ना वार्षिक कार्यक्रममा विद्युतीय भुक्तानी सम्बन्धी साक्षरता कार्यक्रम समावेश गर्नुपर्नेछ ।
- (२) संस्थाले आफूले प्रदान गर्ने विद्युतीय भुक्तानी सेवा सम्बन्धमा सर्वसाधारणलाई नियमित तवरबाट सुसूचित गर्नुपर्नेछ ।
- (३) संस्थाले विद्युतीय भुक्तानी प्रणाली प्रवर्द्धनलाई सहयोग पुग्ने विज्ञापन तथा सूचनाहरुलाई प्रोत्साहित गर्नुपर्नेछ ।

८. कारोबारको लागि गर्नुपर्ने Registration, सेवाको Activation तथा अन्य व्यवस्था उपयुक्त माध्यमबाट सेवाग्राहीलाई यथाशीघ्र जानकारी गराउनुपर्नेछ ।

९. संस्थाले कारोबारको सुरक्षाको पर्याप्त प्रबन्ध मिलाई ग्राहकलाई Mobile/Internet/SMS Banking Service को आफ्नो Username र Password हराएमा/बिसिएमा आफैले Retrieve गरी सेवा पुनः सुचारु गर्नसक्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

१०. संस्थाले विद्युतीय माध्यमबाट गरिने भुक्तानी सम्बन्धी कारोबारका सम्बन्धमा आफ्नो वेबसाइटमा जानकारीमूलक सूचना सामग्री राख्नु पर्नेछ ।

११. संस्थाले आफ्नो वेबसाइटमा राखिने सामग्रीहरु स्पष्ट, सरल र यथासम्भव नेपाली भाषामा समेत हुनुपर्नेछ । साथै, सेवाग्राहीसँगको कारोबारमा प्रयोग हुने कागजातहरु नेपाली भाषामा समेत उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

१२. विद्युतीय भुक्तानी सम्बन्धी सेवाहरु मर्मत सम्भार, स्तरवृद्धि वा अन्य विशेष कारणवस अस्थायी रुपमा बन्द गर्नु पर्ने भएमा कम्तीमा ५ दिन अगावै यस बैंकको पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ । साथै सेवा बन्द हुने बारेमा सम्बन्धित संस्थाले आफ्नो वेबसाइटका साथै अन्य सूचनाका माध्यममा समेत अनिवार्य रुपमा सूचना प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । तर, असाधारण परिस्थिति सृजना भई पूर्व स्वीकृति लिन सम्भव नभएमा अविलम्ब यस बैंकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

१३. संस्थाले सेवाग्राहीको वालेट सक्रिय वा निष्क्रिय के छ भन्ने सेवाग्राहीले स्पष्ट रुपमा देखने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

१४. खारेजी र बचाऊ

(१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-

अ.प्रा.निर्देशन नं. १३/०७७ तथा सो मिति यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं.१४/०७८

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी व्यवस्था

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्था (बैंक तथा वित्तीय संस्था बाहेक) लाई सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धमा सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७प. र भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायका निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने सम्बन्धमा

(१) भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाहरूले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ (यसपछि यस निर्देशनमा “ऐन” भनिएको) र सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण नियमावली, २०७३ (यसपछि यस निर्देशनमा “नियमावली” भनिएको) बमोजिमका प्रावधानहरूको पालना गर्नका लागि न्यूनतम देहायका व्यवस्थाहरूको सम्बन्धमा नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ :-

- (क) ग्राहक पहिचान तथा सम्पुष्टि
- (ख) सूचिकृत व्यक्ति पहिचान
- (ग) उच्च पदस्थ व्यक्ति पहिचान
- (घ) वास्तविक धनी पहिचान
- (ङ) बृहत् ग्राहक पहिचान
- (च) कार्यान्वयन अधिकारी
- (छ) ग्राहक तथा वास्तविक धनी पहिचान अद्यावधिक
- (ज) शंकास्पद कारोबारको पहिचान तथा जानकारी
- (झ) जोखिम व्यवस्थापन
- (ञ) प्रविधिगत पहिचान तथा सूचना संकलनको प्रणालीगत व्यवस्था
- (ट) निरन्तर अनुगमन
- (ठ) सूचनाको गोप्यता
- (ड) आन्तरिक नियन्त्रण
- (ढ) अभिलेख व्यवस्थापन

- (ण) संस्थाका शेयरधनी, सञ्चालक समितिका सदस्यहरु तथा उच्च व्यवस्थापन र कर्मचारीहरुलाई ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनको पालनाको लागि नियमित रूपमा क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रममा सहभागी गराउने व्यवस्था
- (त) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी कार्यमा लगानी निवारणसम्बन्धी कानून बमोजिम सूचक संस्थाले पालना गर्नुपर्ने अन्य दायित्व
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम नीति तथा कार्यविधि तयार गर्दा ऐन तथा नियमावलीमा भएका प्रावधानहरुको अनुपालना हुने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (३) यस बैंकले जारी गरेका ग्राहक पहिचान (KYC) सम्बन्धी निर्देशनको पूर्णरूपमा परिपालना गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (४) भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाले वालेट सञ्चालन गर्न ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्थाको पूर्ण पालना गर्न/गराउन Online फाराम भर्ने/भराउने तथा अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (५) वालेट मार्फत कारोबार गर्ने ग्राहकहरुका लागि यस बैंकको बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभागबाट जारी गरिएको ग्राहक पहिचान (Know Your Customer) सम्बन्धी निर्देशनको पूर्णरूपमा परिपालना गरेको हुनु पर्नेछ ।

२. सीमा कारोबार, शंकास्पद कारोबार तथा शंकास्पद गतिविधि प्रतिवेदन सम्बन्धमा

- (१) संस्थाले वित्तीय जानकारी ईकाईले जारी गरेको TTR Guidelines, STR/SAR Guidelines, goAML Operational Guidelines र अन्य Guidelines तथा मार्गदर्शनको पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (२) संस्थाले व्यवस्थापकीय तहको एक कार्यान्वयन अधिकारी (Compliance Officer) तोकी निजको नाम, ठेगाना, योग्यता, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण यस विभाग तथा वित्तीय जानकारी इकाईलाई सोको जानकारी गराउनुपर्नेछ । साथै, कार्यान्वयन अधिकारी परिवर्तन भएमा वा निजको विवरणमा परिवर्तन भएमा सोको जानकारी यस विभाग तथा वित्तीय जानकारी इकाईमा अविलम्ब पठाउनु पर्नेछ ।

(३) सीमा कारोबार प्रतिवेदन (Threshold Transaction Reporting- TTR)

कुनै ग्राहकको एक वा एकभन्दा बढी खाता/वालेटमा एकै पटक वा पटक पटक गरी एक महिनामा (नेपाली क्यालेण्डर अनुसार) रु. १० लाख वा सो भन्दा बढी रकमको कारोबार भएमा सो सम्बन्धी सीमा कारोबार प्रतिवेदन (Threshold Transaction Reporting- TTR) कारोबार भएको मितिले १५ दिनभित्र goAML Software मार्फत वित्तीय जानकारी इकाईमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । यसरी प्रतिवेदन तयार गर्दा संस्थाले एक प्राकृतिक व्यक्तिको कुल सीमा पहिचान गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(४) शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदन (Suspicious Transaction Report- STR) तथा शंकास्पद गतिविधि सम्बन्धी प्रतिवेदन (Suspicious Activity Report- SAR)

संस्थाले देहाय बमोजिमको अवस्थाहरु विद्यमान भएमा कारोबार वा गतिविधि भएको मितिले ३ दिनभित्र यथाशक्य चाँडो शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदन (Suspicious Transaction Report- STR) वा शंकास्पद गतिविधि सम्बन्धी प्रतिवेदन (Suspicious Activity Report- SAR) goAML Software मार्फत वित्तीय जानकारी इकाईमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ :

(क) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी कृयाकलापमा वित्तीय लगानी सम्बन्धी कसूर वा अन्य कसूरसँग सम्बन्धित भएको शङ्का लागेमा वा शङ्का गर्नुपर्ने मनासिब आधार भएमा, वा

(ख) आतङ्ककारी कार्य, आतङ्ककारी व्यक्ति वा आतङ्ककारी संगठन वा आतङ्कवादी कृयाकलापमा वित्तीय लगानीसँग सम्बन्धित वा जोडिएको वा त्यस्तो कार्यमा वा त्यस्तो व्यक्ति वा संगठनबाट प्रयोग हुन सक्ने शङ्का लागेमा वा शङ्का गर्नुपर्ने मनासिब आधार भएमा ।

३. संस्थाले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशन बमोजिम गरेका कार्यहरुको संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार गरी प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिनाभित्र यस विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

४. संस्थाले वित्तीय जानकारी इकाईमा रिपोर्टिङ्ग गरेको सीमा कारोबार, शंकास्पद गतिविधि तथा शंकास्पद कारोबारको संख्या त्रयमास समाप्त भएको पहिलो हप्ताभित्र यस विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

५. कारवाही तथा सजाय सम्बन्धमा

(१) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनको व्यवस्था पालना नगर्ने संस्था र संस्थाका कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई ऐन बमोजिमको कारवाही हुनेछ ।

(२) उपबुँदा (१) बमोजिम कारवाही गर्दा ऐन, नियमावली तथा निर्देशनको पालना नभएको अवस्था, उल्लंघनको मात्रा र सो बाट पर्न सक्ने प्रणालीगत प्रभाव लगायतका विषयको गाम्भीर्यताका आधारमा यस बैंकले देहाय बमोजिमको कारवाहीहरु गर्न सक्नेछ ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाही
१	नीति तथा कार्यविधि नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि सचेत गराउने वा नसिहत दिने । (ख) दोस्रो पटकदेखि रु. १० लाख वा गाम्भीर्यताको आधारमा थप जरिवाना गर्ने ।
२	ग्राहक पहिचान सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि सचेत गराउने वा नसिहत दिने । (ख) दोस्रो पटक रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेश्रो पटकदेखि रु. २० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
३	जानीबुझी बेनामी वा काल्पनिक नाममा कारोबार गरेको पाइएमा	(क) रु.२० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारवाही
४	वास्तविक धनीको पहिचान गर्ने, वृहत ग्राहक पहिचान गर्ने तथा ग्राहक पहिचान अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि सचेत गराउने वा नसिहत दिने । (ख) दोस्रो पटक रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । (ग) तेस्रो पटकदेखि रु. २० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
५	निरन्तर अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था नभएमा	(क) पहिलो पटकका लागि सचेत गराउने वा नसिहत दिने । (ख) दोस्रो पटकदेखि रु. १० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
६	सीमा कारोबारको विवरण वित्तीय जानकारी इकाईमा तोकिएको समयमा पेश नगरेमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु. २० लाख जरिवाना गर्ने वा गाम्भीर्यता अनुसार रु. ५ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।
७	शंकास्पद कारोबार/गतिविधिको पहिचान गर्ने संयन्त्र/प्रणाली नभएमा तथा शंकास्पद कारोबार/गतिविधि प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचा र समयमा पेश नगरेमा	(क) पहिलो पटकका लागि रु. १० लाख जरिवाना गर्ने । (ख) दोस्रो पटकदेखि रु. २० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
८	कार्यान्वयन अधिकारीको व्यवस्था नगरेमा	(क) पहिलो पटकका लागि सचेत गराउने वा नसिहत दिने । (ख) दोस्रो पटकदेखि रु. १० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।
९	तोकिएका विवरणहरूको अभिलेख नराखिएमा वा तोकिएको समयसम्म सुरक्षित नराखिएमा	(क) पहिलो पटकका लागि सचेत गराउने वा नसिहत दिने । (ख) दोस्रो पटकका लागि रु. १० लाख वा गाम्भीर्यता अनुसार थप जरिवाना गर्ने ।

- (३) उपबुँदा (२) बमोजिम कुनै पनि संस्था वा सोको पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई कारवाही गर्नुअघि सफाई पेश गर्ने मनासिव मौका दिइनेछ ।
- (४) उपबुँदा (२) बमोजिमको कारवाहीका अलावा आवश्यक देखिएमा नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८, सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४ र भुक्तानी तथा फस्यौट ऐन, २०७५ बमोजिम यस बैंकले थप कारवाही गर्न सक्नेछ ।
- (५) संस्थालाई यस बुँदा बमोजिम कारवाही वा सजाय भएमा र त्यस्तो सजाय उक्त संस्थाको कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीको काम कारवाहीको कारणले भएको देखिएमा त्यस्तो पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई सम्बन्धित संस्थाले प्रचलित कानून वा संस्थाको विनियमावली बमोजिम कारवाही गर्नुपर्नेछ ।

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
भुक्तानी प्रणाली विभाग

अ.प्रा.निर्देशन नं. १५/०७८

विविध व्यवस्था सम्बन्धमा

यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्ने संस्थाले पालना गर्नुपर्ने विविध व्यवस्था सम्बन्धमा भुक्तानी तथा फर्स्यौट ऐन, २०७५ को दफा ४५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो निर्देशन जारी गरिएको छ ।

१. भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थाले २०७८ असार मसान्तसम्म गर्नुपर्ने न्यूनतम कारोबार संख्या र पुर्‍याउनु पर्ने ग्राहक संख्या कोभिड १९ संक्रमणलाई दृष्टिगत गरी २०७९ असार मसान्तसम्ममा पुर्‍याउनु पर्ने गरी समय थप गरिएको छ ।
२. यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्था (बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाहेक) ले आफ्नो साइनबोर्ड तथा लेटरप्याडमा संस्थाको नामको ठीक तल अनिवार्यरूपमा कोष्ठमा देहाय बमोजिमको वाक्यांश उल्लेख गर्नु/गराउनुपर्नेछ ।

अनुमतिपत्रप्राप्त संस्था	उल्लेख गर्नुपर्ने वाक्यांश
भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक” को कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्था
भुक्तानी सेवा प्रदायक	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट “भुक्तानी सेवा प्रदायक” को कार्य गर्न अनुमतिपत्रप्राप्त संस्था

३. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थाले भुक्तानी सेवा सञ्चालन गर्न Digital Payment Partner को रूपमा अन्य संस्थासँग आवद्धता गर्नु पर्दा यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त गरेका संस्थाहरूसँग मात्र गर्नु/गराउनु पर्नेछ ।
४. यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले सहकारी संस्थाका ग्राहक सदस्यलाई सरकारी राजश्व भुक्तानी र Utility Payment प्रयोजनका लागि सम्बन्धित सहकारी संस्थालाई मर्चेन्टको रूपमा आफ्नो प्रणालीमा आवद्ध गर्न सक्नेछन् ।
५. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “घ” वर्गको लघुवित्त वित्तीय संस्था आफैँले विद्युतीय भुक्तानी सेवा सञ्चालन गर्न तोकिए बमोजिम कागजात पेश गरी यस बैंकबाट अनुमति लिनुपर्नेछ । तर, यस बैंकलाई जानकारी गराई अनुमतिपत्रप्राप्त भुक्तानी सेवा प्रदायक/भुक्तानी प्रणाली सञ्चालक संस्थासँग आवद्ध भई विद्युतीय भुक्तानी सम्बन्धी कार्य गर्न उपर्युक्त व्यवस्थाले बाधा पुर्‍याएको मानिने छैन ।
६. यस बैंकबाट इजाजतपत्रप्राप्त “ख” र “ग” तथा निक्षेप संकलन गर्ने राष्ट्रियस्तरका “घ” वर्गका वित्तीय संस्थाले आफ्ना ग्राहकहरुलाई विद्युतीय भुक्तानीको माध्यमको रूपमा कम्तीमा मोबाइल

बैंकिङ्ग सेवा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । सोका लागि २०७९ असार मसान्तसम्ममा भुक्तानी सेवा प्रदायकको अनुमतिको लागि आवेदन दिनु पर्नेछ ।

७. डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, क्यूआर कोड, Scan-to-Pay लगायत अन्य विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी गरी वस्तु तथा सेवा खरिद गर्दा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि गरेको १० (दश) प्रतिशतले हुने रकम उपभोक्ताले तत्कालै फिर्ता पाउने व्यवस्थाको लागि आफ्नो प्रणालीमा सुधार गरी उल्लेखित व्यवस्था कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।

८. खारेजी र बचाऊ

- (१) यस बैंकबाट यसअघि जारी गरिएका देहायका निर्देशनहरू खारेज गरिएको छ :-
भुक्तानी प्रणाली सम्बन्धी एकीकृत निर्देशन-२०७७ अन्तर्गत अ.प्रा.निर्देशन नं. ११/०७७ तथा सो मितिपश्चात् यस निर्देशन पूर्व जारी गरिएका यसै विषयसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण परिपत्रहरू ।
- (२) उपबुँदा (१) बमोजिम खारेज गरिएका निर्देशन तथा परिपत्र बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै निर्देशन बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।